Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дeнз ● ЕРА, 3 АПРЕЛЬ, 1980 ШУ. ● № 40 (6170). ● Мах 2 кепиг.

ДИКА ХОАМАШ

«Тlехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагlа шерра социалистически яхь йоаржальча Нохч-Гlалгlай респотребсоюза чуйоагlача Грозненски производственни комбината дукхача участкай, цехий коллективаша дика къахьегама совгlат кийчдаьд В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цlейна накъайоагlаш. Укхаза хьалхалаттачарех я Шаптукаев Султана кулгалдеча тара тоаеча цеха коллектив. Ханукаев Михаил нерте латта колбасни изделей коллектива. Цхьа бутт бизаб цар цхьайтталагlча пятилетка чотагlа къахьега. Укх пятилеткa задaнел совгlа хlанзлехьа цар кийчъяь продукци ши бlаь эзар гаргга сома мaьхa я.

Дукха царел тlехьабусаш бац Багдасаров Сергея кулгалдеча хlамаш тегача цеха болхлой а. Иттлагlча пятилетка тlеххьарча деной календарагlа болх беш ба уж.

* * *

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача юбилейна сийленца накъабехара шоаш тlaийца деккараш тlеххоачашдеш ба «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттехой. Укх шера хьалхарча квартала дерригача технико-экономически хьокхамий пачхахьалкхен план тlеххоачашъяьй цар. Планагlа хьаржlачул совгlа дакъ кхад цар кхо бlаь гаргга тонн мехкдаьттен йиъ ахк миллион кубически метр газ. Хlаьта кхаь бетта планал совгlа цар мaьхала яьнкхей 46 эзар сома мaьхa товарни продукци.

Хьинаре къа а хьегаш, социалистически яхье хадданза хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Сипятнин Валерий Ивановичи Кочесо Тархан Александровичи керте латтача мехкдаьттен газ йоахача цхьоалагlчеи шоллагlчеи цехий коллективаш.

В. ДОТМАРЗНЕВ.

Советски Нохч-ГIалгIайчен—60 шу

ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Хоза кийчъяь яр город Грознера В. И. Ленина цlерагlара культура Дворец. Селхан укхаза КПСС Нохч-Гlалгlай обкомо, НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Совето, парте Грозненски горкомои халкъа депутатий городской Совета исполкомои еча Нохч-Гlалгlайчене Советски lаьдал чlовгlдаь 60 шу дизара хетаяьча торжественни собране гулбеннабар республика партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органий болхлой, парте, революце, къахьегама ветеранаш, къахьегама коллективай викалаш, производстве хьалхалаттараш.

Торжественни собране президиуме моттигаш дlалоац КПСС обкома шоллагlча секретара Л. Д. Магомадова, НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, Министрий Совета председатела М. А. Керимова, парте обкома секреталаша М. А. Дорохова, М. О. Бузуртанова, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. И. Семенова, республика а г. Грозне а кхыча кулгалхоша, парте, революце, къахьегама ветеранаша.

Лоацца къамаьл а деш торжественни собрани хьайийллар КПСС обкома шоллагlча секретара **Л. Д. Магомадова.**

Нохч-Гlалгlайчене Советски lаьдал чlоагlдаь 60 шу дизарах доклад йир НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела **Х. Х. Бокова.**

Собране къамаьлаш дир **Магомаева** — парте ветерана, граждански тlем тlа дакъа лаьцачо, **Бабаченкос** — СМУ-7 монтажникий бригадира, **Медведева** — Грозненски мехкдаьтта института кафедра заведующе, **Евлоева** — Назрановски района «Экажевский» совхоза механизатора.

Торжественни собране дакъа лоацаш хиннарашка моаршал хаьттар кагирхой викалаша. Собрани чаккхьяьлча оттадир «Са Нохч-Гlалгlайче» яха концерт-спектакль.

* * *

Нохч-Гlалгlайчене Советски lаьдал чlоагlдаь 60 шу дизарца дувзаденна селхан НГlАССР Министрий Совета заседанеи зале вlашагlкхийттабар революце, граждански тlема, парте ветеранаш. Царга моаршал хатта баьхкабар республика кулгалхой.

КПСС обкома, республика Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи цlерагlа ветеранашта цар революце, граждански тlема хана, машара шерашка, хlаьта иштта хlанз кагирхошта коммунистически кхетам луча хьинаре дакъа лацарах доккха баркал оал НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова. Цул тlехьагlа ветераний йоккхача группана республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ моаршала адресаш дlаделар.

> **30 АПРЕЛЕ — Ерригсоюзни коммунистически СУББОТНИК**
>
> ### БЕРРИГАШ А БАЛХА АРАБАРГВА
>
> В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цlейна хетадаьча Ерригсоюзни коммунистически субботника дика кийчо еш ба Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхой. Къахьегама цlей долча дийнахьа «Грозгипронефтехим» институтера 750 саг хургва коммунистически субботнике дакъа лоацаш. Царех 500 гаргга саг шоай массазарча балха моттигашка къахьегаш хургва. Бlаь эзар сома мaьхa гlишлон-монтажни балхаш де йиш хулийтаргйола 4 эзар сома мaьхa проектно-сметни документаци кийчдергда цар цу цхьан дийнахьа. Пхи бlаь гаргга сом алапи иттлагlча пятилетка фонда юкъехьоргда.
>
> * * *
>
> «СевКавгипрозем» проектни института Нохч-Гlалгlай филиала вийтта болхлочо шоай пхе шера заданеш кхоачашъяьй. Царна юкъе ба группай кулгалхой, партийни организаце секретарь М. Сулыгов, А. Н. Пиляев, йоккхагlйола техник В. В. Ветренцева, йоккхагlвола инженер Р. А. Газимов, чертежница Д. Т. Мустафинова, кхыбараш.
>
> Еррисоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва бlаь совгlа саг. Царех ахаш шоай массазарча балха моттигашка къахьегаш хургба. Эзар сома мaьхa проектно-сметни документаци а кийчдеш, пятилетка фонда юкъедаьха лаьрхlад цар 300 гаргга сом алапи.

Баьччa сийна

Укх денощка г. Грознерча баьчча цlи лелеча райове дlайоласийй Ленинана. Пролетарски революце сийлахь-воккхача гене вахарца ювзаеннача этапех лаьца къахьегама коллективашка а нах бахача а беседаш еш хургба (ялх тема белгалъяьй) докладчикаш, лектораш, политинформатораш.

Укх кlирагlа цар наха дlайовзийтаргья ши тема: «Марксистски парти хьаяра Ленина лоаттабаь къовсам», «Ленини Октябри».

Берригаш а хlана бац аьнна бола шоай идеологически балха бlухой оарцагlбаьха корта болаш из гlулакх дlадоладаьд «Красный молот», «Автоспецоборудование» заводашка, швейни производственни объединене, педагогически медицински училищашка, кхычахьа.

АТТЕСТАЦИ ДIАЙОЛАЯЬЙ

Укх денощка республика комсомольски организацешка «Новкъост Ленин, аз хьога ховм бу!» яхача девизагlа общественно - политически аттестаци е болабеннаб.

Из болх корта болаш чакхбоакхаш ба Нохч - Гlалгlай гlишлошъяра управлене гlишлошта механизаци еча управлене комсомольцаша. Ленински зачет дlалуш бараша шоай новкъосташта хьалхашна жоп лу идейно - политически боарам лакхбарах, балха а общественни вахарера а дехараш кхоачашдарах, шоаш шефство лоаттаеча организацешта гlо дарах, спорте, кхыча мероприятешка дакъа лацарах.

Аттестацех тlехдика лоархlабир участка мастер Р. Арусланов, оператор Л. Пешкова, кхыбараш.

С. ШАБИЕВ.

КХАШКАРА БАЛХАШ ДIАДОЛАДАЬД

Укх шера бlаьсти тlехьояьннаяле а, дика эттача денoех пайда а эцаш, кхашкара балхаш дlадоладаьд Малгlабикерча боахамашка. Тlоадал чусоцаяра маккхаш доахаш, бlаьстан ялаташ дlаде кхаш кийчдеш, комсаш лаьтта кlалхара хьагучайоахаш, кхыдола бlаьстан юкъера балхаш чаккхдоахаш ба совхоий механизатораш.

Районе хlанзлехьа пхи эзар гектар совгlа йолча зяба тlа маккхаш даьхад, пхи бlаь совгlча гектара тlарча комсашта нохарашца тlера лаьтта хьадьхихад, ши бlаь гектар совгlча плантацешкара комсий гаьнаш фо тохаш хьагучаяьккай.

Дlае йолаьй хьалхара культураш. Доакъарийна я ялатийна а лаьрхlа пхи бlаь совгlа гектар кхашка дlабийнаб кен, иштта дlае йолаьй горох а. Бlаьстан юкъера балхаш дикагlа дlадоладаьд «Ингушский», «Алханчуртский», «Кавказ», «Ачалуки» яхача совхозашка.

Районе эггара хьалхарчарца доакъарийна кеги гороки цхьана дlае болабеннаб «Малгобекский» совхоза механизатораш. Шиъ агрегат я укхаза болх беш. Лакха овсарле йолаш къахьег трактористаша Мамергов Ахьъяда, Чантиев Майрбека, хлет дlадуьш болча Чабиев lийсас, Клёстер Адама.

СУРТА ТlА: «Малгобекский» совхозе эггара хьалхара ялаташ дlадуьш я А. Мамерговеи М. Чантиевеи агрегаташ.

I. БОГАТЫРЕВА сурт.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхошта коммунистически кхетам луча беркате болх барах, КПСС мугlарашка бола шовзткъеи итт шу дизарца дувзаденна Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Анохин Алексей Васильевича — пенсионера,
Бараненко Антонина Евтихиевнана — пенсионеркана,
Герасимов Григорий Ивановича — пенсионера,
Дымпер Таисия Петровнана — пенсионеркана,
Левин Николай Степановича — пенсионера,
Новиков Григорий Гавриловича — пенсионера,
Новосилов Андрей Герасимовича — пенсионера,
Ремезов Никифор Васильевича — пенсионера,
Рябокобылкина Просковья Борисовнана — пенсионеркана,
Силутин Григорий Петровича — пенсионера,
Янов Владимир Ивановича — пенсионера.

НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1980 шу, 25 март.

ТIАГIЕРТТА, ЛЕНИНСКИ ХЬИСАПЕ БОЛХ БЕ

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пхелагIа пленум

Хьалха хоам баь ма хиллара, 31 марта Грозне хилар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома аргlанара V пленум. Цига дийцар «1980 шера 22 февpале г. Москван Бауманcки хоржамий округа хоржамашта хьалхарча харжархой собране КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева дийча къамаьлцара хьайоагlа указанеш чакхъяхара хьакъехьара областной партийни организаце декхараш».

Цу дешах доклад йир КПСС обкома шоллагlча секретара **Л. Д. Магомадова.** Цо аьлар, харжархошта хьалхашна къамаьл деш Л. И. Брежнева кlоарга анализ яьй мехка чурча вахареи дунен халкъашта юкъерча хьален, белгалдаьд Советски пачхьалкхе дlахо социально-экономически дегlайоалаяра керттера наькъаш.

Новкъост Л. И. Брежнева къамаьлцара положенешии выводаши, цун указанеш областной партийни организаце, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски органашa, Нохч-Гlалгlайчен берригача коммунисташи къахьегамхошeи тlaийцай пятилетка чакхйоалача шера декхараш кхоачашдара, СССР экономически оборонни низ дlахо чlоагlбара денале программа санна. Берригача советски нахаца цхьана республика городашкарчеи юрташкарчеи къахьегамхоша хьинаре болх бу В. И. Ленин ваь 110 шу дизарга даха ма доагlа накъадахара тlехьа, ленински хьисапе, коммунистически хьисапе баха а къахьега а гlерт.

Предприятей, цехий, бригадай, фермай бlаьш йолча къахьегама коллективаша, хlаьта иштта 40 эзар гаргга волча болхлочо, колхозхочо, инженерно-технически балхахочо дош деннад ленински юбилейга кхоачаш пхе шера задaнеш кхоачашъе аьнна, хlаьта из сийленца кхоачашдара шоашта де мел могар а ду. Къаьстта белгалъяьннай «Промавтоматика» яхача lилма - производственни объединене, «Новосельский» совхоза, кхыча организацей коллективаш. Цар кхоачашдаьд шоай социалистически декхараш, ханал хьалха кхоачашъяьй пхе шера планаш. Пятилетка кхоачашъярах рапорташ деннад 5 эзарел совгlа болхлочои колхозхочои.

Чlоагlъенна дегlаух республика халкъа боахама керттера отрасль—промышленность. Пятилетка шерашка дегlаьхкай производства масштабаш, дикагlа хиннай цун структура. Эргайоалаш тоалу боахама механизм, производствана доал дара система. Республике вlашагlъехкай «Севкавнефтегазпереработка», «Оргтехника», «Промавтоматика», «Терек» яха, кхыйола йоккхий промышленни lилма-производственни объединенеш.

Сиха чакхдоах кердача техникаи дикагlча технологеиларда тlа керттерча отраслешта реконструкци еж, технически эргайоахилгеи. Мехкдаьтта промышленносте дукхагlа детт кlоарга бурув, техка даьнна мехкдаьтта дукхагlа хулга lалашду.

Мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленносте керда низалаш юкъе а ца йоалаеш дукхагlа чакхдоах мехкдаьтта.

Производствана модернизаци яра, керда техникеи дикагlйола технологи юкъейоалаяра чотагlа пятилетка дlадахача шерашка вlаштехьдаьннад машинашъеча заводашка производства объем 27 процент дукхагlа хилийта, кердача машинай, приборий, оборудоване дукха керда тайпаш арахеца, lалашдаьд промышленни продукци кхы а дикагlа хулийтилга. Тахан цун дийъагlа дола дакъа дикала Знак йолаш арахец.

Шерра юкъекхув «Тlехьабусараш боацаш бе болх!» яха постоянни почин. Цо дукхача шерашка эггара хьалха торо елар 1979 шу продукци мaьхала иккхара тlехьабусараш боацаш чакхдакха.

Республика пятилетка 4 шера промышленни продукци 7,2 процент дукхагlа арахийцай, хlаьта дlадахача шера 18 декабре ханал хьалха кхоачашйир продукци мaьхала яккхара 4 шера план.

Тоаденнад капитальни гlишлошъечара гlулакхаш. Иттлагlча пятилетка 4 шера карарзаьй 1 млрд. 420 млн. сом пачхахьалкхен капитальни вложенеш. Машиностроене, мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленносте болх бе йолаеннай керда низалаш, чlоагlъеннай гlишлошъечара материально - технически база, 364 млн. сомал дукхагlа ахча карадерзадаьд республика юрта боахаме.

Цхьаболa болх баьб къахьегамхой социально-бытовой хьалаш тоадара. 1976—1979 шерашка хьалдаьд 700 эзар квадратни метр наха чубаха цlенош, 32,8 эзар моттиг йола юкъардешара школаш, 4820 моттиг йола берий бешамаши ясли, больницаш — 700 маьтгена, поликлиникаш — 2130 саг тlаьца.

Областной партийни организаце де лерйlачов тlаберзабаь болх баьб XXV съезди КПСС ЦК июльски (1979 ш.) Пленумеи юрта боахам дlахо дегlабоалабарах йола решенеш вахаре чакхйоахаш. Республика колхозашкеи совхозашкеи шера юкъера лаьрхlача ялат 16 процент, шекара свекла — 21, баьцадаараш — 29, сом — 35 процент дукхагlа баьккхаб. Цхьадола дика хlамаш хиннад хьайбай боахаме а. Дулх — 3 процент, шура — 8, фуаш — 21, тха — 9 процент дукхагlа даьккхад. Республика юлаш кхоачашъяьй юртабоахама продукце дерриге тайпаш кийчдара пятилетка диъ шера задaнеш, гlидуарга ши комсаши ца лаьрхlача.

Еррисоюзни социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхlа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела цlе байракхаш еннай Ачхой - Мартановски района, Ленина орден лелаеча «Шелковский» племзавода, «Новосельский» совхоза, «Центропромэкскавация» яхача треста Грозненски специализированни гlишлой монтажни управленена, Шелковскои района «Путь к коммунизму» яхача колхоза, «Шалинский» совхоза.

Республика къахьегамхоша чlоагlа гlаьбаха тlаийцар Нохч - Гlалгlай АССР, хlаьта иштта г. Грозненa, Урус - Мартановски района, Грозненски района «Куларинский», гор. Грозне «Родина», Урус-Мартановски района Мичурина цlерагlа совхозашта 1979 шера Еррисроссийски социалистически яхье доккхий хьокхамаш лацарах РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела цlе байракхаш яларах йола хоам.

Боккха мах баьб республика свеклаш лелаерий. Свеклаш лелаеча толамаш дахарах царна еннай СССР юрта боахама Министерстваи ВЦСПС-еи карара кара тела цlе байракхаш. Шекара свекла йоаккхача доккхийча хьокхамашка кхачарах из совгlат деннад «Самашкинский» совхоза а.

Даьхен цу сийлахьча совгlаташа вай декхарийла ду кхы а дикагlа болх бе.

Бакъда, вай балха мах Л. И. Брежнева г. Москван Бауманcки округа харжархошта хьалхашка къамаьл деш дlадийхача бесса бича мукlарал де доагlа, йоахар дlахо докладчика. Хlанз а воашка дулургдир диза деш вай болх ца беш хилара, тоъам болаш пайда эцац воай торонех. Продукци мaьхала яккхара пятилетка контрольни цифрел 75,9 миллион сома тlехьадус. Цох бола бехк керттерча даьнъе тlабуж «Чечeнингушвино», «Консерваплодоовощ» объединенешта, «Трансмаш», радиотехнически, шекара, даьтта заводашта, дулха комбината, трикотажни фабрикана.

Цlенхаштта уйла яйт дукхача предприятеша оттаьча номенклатурагlа планаш кхоачаш ца ярo. Кхоачашъяьц цемент, аьшкабетон, кирпичаш, кхыйола продукци арахецара план.

Къаьстта дувца деза, республика производстве 43 процент шийга кхоачача «Грознефтеоргсинтез» объединене балхах. 1979 шера продукци яккхара а йоххара а план кхоачашъяьяле а дlадахача шера болх ритмично баьбац цо. Шозза кхоачашца еш йитай продукци мaьхала яккхарей къахьегама овсарлени текущи планаш, массазза а кхоачаш ца еш хилар оттаьча номенклатура задaнеш.

Гlулакхаш цу хьал тlа хилара керттера бахьанаш да планировани во хилар, йолаш йолча производственни низалех, материальни къахьегамей ресурсаех дика пайда ца эцар.

Парте обкома мехкдаьттеи химически промышленноста отдело, КПСС Грозненски горкомои Заводской райкомои кlоаргагlа хьажа а тахка а деза отраслера гlулакхаш малагlча хьал тlа да, хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдеча юккхьанарча партийни организацей лоархlам айбе беза.

Дlахо Л. Д. Магомадова уйла тlаяхийтар къахьегама овсарле ма могга айяннза яргйоацаш хилара. Бlарчча республика хьаийцача цу хьокхама пятилетка задaнеш кхоачашъяьяш промышленносто. Царех лоархlаьяц 32 объединени предприятеи. Из бахьан долаш республика халкъа боахамга дlа ца кхоачаш йисай 55 млн. сома мaьха продукци.

Цхьайолча предприятешка во пайда эц производственни низалех, сменноста коэффициент лаха я. Де доагlар дац къахьегама социалистически дисциплина тlоагlъяра.

Пятилетка а из чакхйоалча шера а задaнеш кхоачашъяро дlадехаргда дерригa низаш, говзал тlайохийтилга.

Производства эффективность ойяра хиланза даргдоаца хьал да арахецача продукце технически боарами дикали лакхъяр. 1980 шера вай карадерзаде деза продукце 54 керда тайпа арахецилга, дикала пачхахьалкхен Знак хьожанйтара дlаяла еза 59 изделе. Укх карарча пятилетке дикала лакхера категори йола продукци ерригнех 26 процент хила еза.

Кlезига хlамаш дац капитальни гlишлошъеча де дезаш а. Цхьаьцa бахьанех диъ шера кара ца ерзаеш йисай 31 миллион сомал дукхагlа капитальни вложенеш. Тlехьадисара бехк ба эггара хьалха гlишлошъеча Нохч-Гlалгlай управлене, «Жилгражданстрой», «Чечингсельстрой», «Чечингремстрой» трестий.

Капитальни гlирсаш хьалдара планаш кхоачашъяра, промышленни культурно-бытовой гlуллакхашта лаьрхlая объекташ шоай ханнахьа эксплуатаце дlателара хьалхара гlишлошъеча подразделеней кулгалхой бехктокхам кхоачамболаш лакхбац КПСС обкома гlишлошъяра отдело.

Укх шера 260 миллион сом совгlча капитальни вложенех пайда эца, ерригa а лаьрхlача 200 эзар квадратни метр хlана яц аьнна чуlе моттиг йола цlенош эксплуатаце дlадала дезаш бар гlишлохой. Къилбаседа-Кавказски бройлерни птицефабрика хьалъяра хьалийцача капитальни вложенеех бизза пайда эцилга, коача парафинаш хьаю Г-18 яха установка, маьлх ю завод, деша даха йоацача берий учреждeнеш, кхыйола объекташ болх бе йолайолийтилга lалашданза даргдац.

Цlенхаштта кхоачамбоацараш да, аьлар дlахо докладчика, республика транспортеи бувзамеи балха тlа. Мовхьаш дlа-хьа кхахьара планаш кхоачашъелга дукхача даьнъе чоалханеча хьал тlа оттаду «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене, Госкомсельхозтехника, ялата продуктай управлене предприятей организацей, ацетонови завода ноашка, кхычахьа чудоагlача машинайккъаш тlа лелача составах лерттlа пайда ца эцарах. Цига аххa 1979 шера мукь тlаботташ lобоакхаш гоаьй 200 эзар гаргга вагон, вешта аьлча ерригача грузооборотах 50 процент хlана яц аьнна яр.

Л. И. Брежнева еннача указанешка хьежача, доккхий, бехктокхаме декхараш латт республика юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка. Юртбоахама продукци эцара пхе шера план кхоачаш мишта лый хьожаш яьча анализо хьахьокх, пятилетка диъ шера итогаш йича юртбоахама производства дукхача лоархlамегlарча позицешта цхьайола колхозаш, совхозаш, районаш тlехьайиса хилар. Къаьстта халача хьал тlа эттад комсаш лелаяра гlулакх. Агротехника лоха хилар, плантацеш нийлка хилар бахьан долаш шера юкъера лаьрхlача яьха комсаш укхал хьалхагlа дlаяхача пятилеткаца нийсийча кlезигъеннай, укх тlеххьарча диъ шера уж пачхахьалкхенга йоххара тlадиса декхар 70 эзар тоннал тlех да. Цу тайпара хьал эттад генараш кхедара задaнеш кхоачашъеча а. Геттара мела лел дулх алсамдоаккхилга. Ийслагlча пятилеткаца нийсдича 6 процент дукхагlа даьккхад из шера юкъера лаьрхlача республика колхозашкеи совхозашкеи, хlаьта цо lалашдац кхы тlа а ериа задaнеш кхоачашъелга.

Парте горкомий, райкомий, горрайисполкомий, колхозийи совхозийи кулгалхой эггара хьалхарча аргlанара декхар да гоа ца деш 1980 шера планаш тешаме кхоачашъяра, тlехьадисар дlадаккхара тlадерзадаь хьадда комплексни гlулакхаш чакхдахар. Цу дешашта цlаккха а лаьгl ца болийташ шоай тlахьожам оттабе боагlа КПСС обкома юртбоахама отдело, республика юртбоахама ведомстваша.

Республика юрта боахаме керттера декхар долаш дус ялат ма могга дукхагlа доахилга. Из дlадув лаьтташ 230 эзар гектарага дlакхоачаде лаьрхlад.

Ялат дукхагlа даккхара даькъе къаьстта уйла тlаяхийта еза хьажкlаш дутен кхедара. Декхар оттадаьд укх шера ялатийна лаьрхlа 110 эзар тоннал кlезигагlа йоацаш хьажкlаш яха а уж дlаювргйола лаьтташ 31 эзар гектарага кхоачаде а.

Ялат, доамъар, кхыйола продукци дукхагlа яккхара тешам луш дола гlулакх да 140 эзар гектар долча хий дехкача лаьттаех эффективно пайда эцар. Хийцай царех пайда эцара структура. Укх шера ялата культураш 48 эзар гектара тlа дlаювргья, вешта аьлча соахкарчул дикка дукхагlа, цу даькъе ялатийна лаьрхlа хьажкlаш дlаювргья 12 эзар гектара тlа.

Юрташкарча къахьегамхой сийлахьа декхар — укх шера 510 эзар тонн ялат даккхар, пачхахьалкхенга 150 эзар тонн шекара свеклаш, 145 эзар тонн баьцадаараш, 61 эзар тонн сом, 8,5 эзар тонн коартолаш йохкар.

(Йистедоалар 2-ча оагlо тlа).

ТIАГIЕРТТА, ЛЕНИНСКИ ХЬИСАПЕ БОЛХ БЕ

(Нистедоалар. Долалур 1-гIча агIо тIа).

Доахан Iангара дахара эггара бехктонхамегIа йола ха хьатIаттай хIана, йоах докладчика. Дукхача боахамашка кIезига дисад доакъар. ХIаьта цхьатарра дахка доладенна жам доахани а да. Юртбоахама ведомствашта, парте горкомаштеи райкомаштеи, горрайисполкомашта, боахамий кулгалхошта, партийни организацешта хIара денна ха деза хьайбаш леладеча хIара ферме хьал миштад, кхоачамбоацараш дIададахара тIадерзадаь гIулакхаш шоай ханнахьа чакхдаха, доакъара хIара тонн учете эца еза. Къаьстта йоахо е еза хьахнина Iаьсийн Iоахарийн тIера ца доллийтара, хьайбай продуктивность лох ца ялийтара. Укх шера хьайбай продуктивность дикка лахъе, продукци дукхагIа яккха еза республика колхозашеи совхозашеи. Пачхьалкхенга 37,7 эзар тоннал кIезигагIа доацаш дулх, 92,5 эзар тонн шура, 92 миллион фуъ, 4550 тонн тха доккхаза даргдац.

КПСС горкомийи райкомийи, советски а юртбоахама а органий, колхозийи совхозийи кулгалхойи партийни организацейи, юрта боахама хIара болхлочун юкъметте латташ хила беза юртбоахама продукташ яхаран кийчъяран тIанийцо планашки социалистически декхараши тешшаме кхоачашдар духьа лоаттабу къовсам. ХIара боахама, района, юртбоахама ведомствана кIанзэ а дена бокъонца ха деза продукце хIара тайпа кийчдара ах шера, шера, пхе шера план мишта а сен чотах я кхоачашъергья.

Кастта шу доал «Идеологически, политико - кхетама болх дIахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара вай болх беш дола. Идейно-кхетама болх айбаро, пропаганден агитацин юрта болашагIа а хьаьдагIа а хилийтара, ... ахарцара, боахама-поля ... декхараш кхоачашдарцара цун бувзам чIоагIбара кIезига хIама даьдац партийни комитеташа вай идеологически учрежденеша, кепайоазон, радио, телевидене, халкъа образоване, культурно - сердалон учрежденей болхлоша.

Къоастализа йисача проблемашта уйла тIа а ерзаеш, докладчика критика йир социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача хана лелаеча формализманей казенщинаней. Бокхача лоархIаме да хьалха латта опыт дIайовзийтари дIайоаржаяри. ХIаьта а геттара эсала лелабу вайцига из болх. Къаьстта и кхоачамбоацаш лелабу из болх НГIАССР юртбоахама министерствай юртбоахама кхыча ведомствашеи. Шишу хьалхагIа хьалха латта опыт дIайовзийтара дукха дешаш белгалдаьхадар министерстве. Цхьабакъда, белгалъяьча 16 темах кийтъяьраш ерригаш а йиъ мара яц.

Идейно - кхетама болх чIоагIбе безаш хиларо дIадех ховмий система дIахо тоелга, къахьегамхой общественни мнени мишта ховлга, партийни, советски, боахама организацешта хьалхашка увттадеш долча дешашка сихха хьожилгеи къоастиделгеи.

Город Москван Баумански хоржамий округа харжархоща вIашагIкхийттача хана ше къамаьл деш Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, кхоачамбоацараш дIададахара ерригача звеньяшка бола боарам лакхбалза, ерригача балха моттигашка, ерригача балха участкашка дисциплина чIоагIъяьза ярг ца хилар. Дика вIаштIехьъаьккхача производства гIо ду къахьегамца, общественни доалахьенца саккхетаме, творчески гIулакх леладар санна йолча дикача оамалех нах кхебара. Из дийце мегаргдац вай боахама кулгалхоша. Цхьабакъда, вай хIанз а ба шоай гIулакх производство бийдалица, материалашца Iалашъяр, план кхоачашъелга Iалашдар де, цхьабакъда, наьха настроененей царца кхетам балара хьалхара бехктокхаме кулга дание а дац аьнна хеташ бола болхлой.

ХIанз а кIезига яц доагIар бокъонца партийни нахьаца хьа ца дехаш хилча цхьаболча кулгалхоша шоай гIулакхий критически мах ца барга вугаш йола, карагIдаьйначох кхоачам беш йола, хIаьта балха тIара кхоачамбоацараш карара дуладийтарашн шоаш ма дарра объективни бахьанашта дIатIадехкаш йола моттигаш.

Балха тIа дукха кхоачамбоацараш хулийт КПСС Советски райкомо. Укх тIехьарча хана критически замечанеш кIезига яьац цунна кулгалдара стилахи методехи лаьца. ХIаьта а тоадаларгахьа хинна хувцамаш гуш дац.

Парте XXV съезда решенешка, «Кулгалду кадраш хьахаржара, балхаш тIа дIанийсъяра, кхетамца хьалхехара КПСС Удмуртски обкомо беча балха хьакъехьарча» КПСС ЦК соцамга хьежа парте горкомашеи райкомашеи Iалашдаьза даргдац кадрашца беча балха ленински принципаш ерригача партийни, советски, боахама органашкеи общественни организацешкеи йиза кхоачашъелга, кулгалхой бехктокхам айбелга, отталь задаеш хIара юкъагIа массаза ях бекке барашнара эггара лирагIча тайпара жоп дехилга, кадрови дешаш къестадеча хана юкъьйанцарча парторганизацей лоархIам лакхбелга.

Цул тIехьагIа докладчика дийцар моттигерча Советий болх тоабарах дола дош. Назрановски, Урус - Мартановски районий дукхача юртий Советашка хIама деш яц партийни группаш.

Халкъа депутатий цхьайолча городскойи районии Советаша шоай территорешка комплексно социальни экономически дегIаухилга Iалашдарах йолча конституционни положенега хьежжа хила безаш бола шоай болх геттара шортига эргабоах, кхоачам боллаш дика лостам телац предприятейи организацейи гIулакхашта чуIе цIеноши социально - культурни гIирсаши хьалдарэ даькъе.

Социалистически законности правопорядоки чIоагIъяра даькъера халкъа депутатий Советий лоархIам дикалга диллача кердача боарам тIа боаккхаш айбанза, хIара денна цар лоархIаме гIулакх леладелга вIаштIехьдаккханза яргъац партийни комитеташ.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да профсоюзни организацей гIулакхашка. Производственни коллективашка социалистически яхь вIаштIехьъяккхара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра дешашка хIанз а мела хьош облсовпроф, отраслеви обкомий кулгалхой, профсоюзни комитетий председателаш, уйла кIезига тIаоэ хийт хьалха латта къахьегама методаши вочипаши юкъейоалапра.

Харжархошта хьалхашки новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл цхьатарра беррига советски наха къобалдаь ца Iеш, из чIоагIа хьашт долаш тIанийцир дунен ерригача общественносто. Юха ца доалаши леррагIеи машара хьаштаи мишта лораде деза. Империалистически низий зуламе планаши уйлаши хоадамболлаш мишта юхаетта еза хьахьоккхаш йола образец лоархIаш да из.

Вай доккхал деш мел дола хIама, — боккхагIа хила Советски пачхьалкхен низ, дунен чекхьашта юкъера вай мехка йоккха авторитет, Iилман социализма идеяш дунен тIа чIоагIъялар, — из деррига а цхьана хьайицана ленинизм бокъонца толар ди.

Докладчика хьахайкадир, Нохч - ГIалгIай АССР коммунисташа, беррагача къахьегамхоша, ленински васкеташ кхоачаш а деш, КПСС XXV съезда решенеш чакхйоахача шоашкара доагIаш дола дакъа лоацаргдолгах, иттлагIа пятилетка чакхйоалача шера ленински хьисапе, коммунистически хьисапе болх бергболгах, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара, КПСС XXVI съезда дизарача къахьегама гIулакхашца накъагIоргболгах ше дог тийша хилар.

* * *

Дийцача дешах йола пренеш дIайолаелар КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретаря А. М. Карагичевас къамаьл дарца. Город Москван Баумански хоржамий округа харжархоща вIашагIкхийттача хана КПСС ЦК Генеральни секретаря, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильич Брежнева даь къамаьл, аьлар цо, чIоагIа къоабалдаь тIанийцад район коммунисташа, беррагача къахьегамхоша. Цун положенеши выводаши шерра йийца а йийцай, массаваьза хинна тIа а ийцай ерригача къахьегама коллективашка хиннача хоржамашта хьалхарча моттигашкеи собранешкеи, халкъа депутатий районни Совета хьалхарча сессе.

Района къахьегамхоша шоай лоархIамегIа дола гIулакх санна тIанийцад юртбоахама продукци дIахо йодача хана дукхагIа йоаккхилга. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара баха ма-боагIара накъабаха гIертача совхозий хьайбаш леладераша укх шера хьалхарча квартале пачхьалкхенга 200 тонн дулх дехкед, е соахка цу хана дехкачул дикка а дукхагIа. Хаьал хьалха, 23 февраль хIатIанхоачаш ерригa юртбоахама техникеи механизмаши дика тоаль яьхар, деррагача боахамашка цхьатарра дIадоладаьд бIаьстан кхашкара балхаш. Юбилейни шера къахьегамхой хьинар айдалар хьагойт укх хIамо: 14 цехо, бригадо, участко, фермо кхоачашъяьй пхе шера шоай планаш, хIаьта В. И. Ленин ваь ди хьатIаккхоачаш уж кхы я дукхагIа хургъя, 200 совгIча болхлочо, колхозхочо кхоачашъергья шо-шоай пхе шера планаш.

КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленумо, Л. И. Брежнева даьча къамаьла тIа оттадаьча декхараша, дIахо дувцар ораторо, хIара партийни комитетагара дIадех балха стиль, формаш методаш эргайоахаш тоаир, боахамаи культураиеи кулгалдара боарам лакхбар.

Нов. Л. И. Брежнева къамаьлацари хьадоагIа декхараш кхоачашдара парте райкома бюрос чIоагIъяьча организационно - пропагандистски мероприятей планага хьежжа белгалдаьд кулгалдеча кадрашкара доагIар хьадехар духьа юкъьйанцарча партийни организацей бехктокхам лакхбара де дезараш. Къайла сенна кхухьаргда: дуккхача юкъьйанцарча партийни организацешка шоай собранешка, партийни бюро е комитетий заседанешка наггахьа мара ладугIац кулгалхоша, керттерча специалисташа шоай служебни уставной декхараш кхоачашдарах долча дешашка.

ТIехьарлийнача бIаьстено юрташкарча къахьегамхошта хьалхашка воалхане декхараш оттадаьд. Нигахьа санна совхиа март бутт чакхбоалаш ерригаш а хIана яц кьиив комсаш лаьттан кIалхар хьаьха хиннаяле, хIаьта хIанз из болх дIаболабеш мара бац. Деррагача боахамашка вIашагIъехнай штабаш, депутатски советаш, комсий кхашка болх бара оарцагIбаьаб пенсионераш, цIен-ноаной, юрта боахамца юзаенна йоацача учрежденейи предприятейи болхлой.

Къамаьл ду Гудермесски горисполкома председателя А. Г. Киндарова.

Л. И. Брежнева харжархоша мел хулача вIашагIкхетарах Iалашмате бокхо лоархIам бола событи хул,— аьлар цо. Укх шера 22 февраль новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьло къаьгга хьагойтар советски нах КПСС Центральни Комитета гонахьа айхха кхотабенна хилар, вай Даьхен къахьегамхоша, лаьттан тIарча беррагача прогрессивни наха Генеральни секретарь теттара чIоагIа лоархIаш сий деш волга.

Центральни Комитета октябрьски (1964 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа вай мехка дукха болх баьб пачхьалкхени общественни вахаре Советий лоархIам лакхбера. ТIанийцад юртий, поселкови, районии, городской Советех дола законаш, депутата статусах дола Закон. СССР керда Конституци. хIаьта иштта союзни автономни республикай конституцеш, моттигерча Советий материально - финансови хьрд чIоагIъяь йола дукха лоархIаме решенеш. Законодательство эргадаккхара тIаберадаба бола из Iалашмате дукха болх баьб Леонид Ильич Брежнева инициативагIеи цо шие юкъарчад доаццайн дакъа лоацаш. Цхьабакъда цо дас санна вай йоакхо къаьстта чIоагIа хоелар нов. Л. И. Брежнев СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хержачул тIехьагIа. Керда законаш тIаэцаро а хIаьта иштта организационни гIулакхаш чакхдахаро а наьха санна тоабир халкъа депутатий Советий болх, боахама, социально - культурни дукха дешаш къестадара цар хьинари инициативеи лакхйир, нахацара цар бувзамаш шердир.

ХьинарегIа болх бе яьннай тха Гудермесски района халкъа депутатий Советаш а. Городской, поселкови, юртий Советаша, цар массаэрча комиссеша, исполкомаша моттигера дешаш къестадеча инициатива гойт, доал дара органий, ерригача предприятей, организацей балха, харжархой наказаш ханнахьа кхоачашдара даим тIахьожам лоаттабу.

ИттлагIча пятилетка диъ шера промышленни продукци маьхала иккхара план 101,7 процент кхоачашъяьй районо, планал совгIа 977 эзар сома маьха арахийцай из. Промышленни предприятеша, транспорто, цу даькъе машиннаькъахо а еш укх шера хьалхарча квартала план кхоачашъеш латт. Дика болх бу гIишлошъераша. Медицински инструментий заводе болх бе йолаллийтай кузнечно - прессови цех, пиженетии цеха филиал. 17,2 эзар квадратни метр нах чубаха цIенош, 1284 моттиг йола кхо школа, берий йоркI ясли сади, ши бани хьалъяьй. 14 километр хиипроводи 25 километр газопроводи яьллай.

Цунца цхьана къоасталдайза дукха дешаш да тха. Деррагача оахача лаьттап кхаь даькъах шинне тIара дараш хий дехкаш дале а оаха чуйи бу хьувкъам хIара шера дакха хилац. Къаьстта кхераме хьал оттад дуга кхедеча. Диъ шера юкъера лаьрхIача чуйицар 30,5 центнер я, е цу хьалхарча пятилетке чудечачул 4,5 центнер кIезигагIа.

Дукха кхоачамбоацараш да хьайбай боахаме. Районе цхьаь цхьан ферме яц «доакъар кийчду цех», вай ханара йола доакъар лоаттаду моттигаш, хьайбаш леладерашта эша культурно - бытовой хьалаш вIаштIехьдаьхадац.

Баумански округа харжархошта хьалхашка нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлапара указанеш кхоачаш а еш района халкъа депутатий Советаша кхы а хьинарегIа болх бергба, район экономически, социально - культурни дегIайоалалра белгалъяь планаш кхоачашъяра йолча йоккхийча торонех пайда эцаргба, аьлар А. Г. Киндарова шие къамаьл чакхдоалаш.

Пленума доакъошхоша чIоагIа теркам тIабахийта дийцигIар Назрановски трикотажни фабрика швея-мотористка Ф. А. Султыговас даьча къамаьлага. Тахан вай дувцаш дола дош чIоагIа лоархIаме да, аьлар цо. Город Москван Баумански округа харжархоша вIашагIкхийттача хана новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл партийни, советски, боахама органашта программни хинна ца Iеш, хIара мугIарерчи къахьегамхочоа а доагIаш да. Новкъоста Л. И. Брежнева рекомендацешца хьалхле а лелаеш 1980 шера а бIарчча пятилетка а плани декхараш кхоачашдергхиларах бIубенна ба фабрика болхлой. ТIех-дика болх бу швея-мотористаша БогатыревгIар ПальтIаматеи, Зайнапеи, ЕвлоевгIар Маремеи Аминатеи, Мержоева Тамаре, Гилиева Лидас, Сакалова Марияс, Куриева Хадижата. «Ленински, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоаттабе» яха повестка а йолаш чакхъяьнна цунчахьарча партийни собране цхьан бригадиней 8 производстве хьалхалаттахоаи сийлен Ленински грамоташ еннай. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна яхье даьннача оаха тIа-тIа керда тоьлламаш доех.

Аз дика а хеташ хоам бу шуга дуккхача къамех болча наха болх беча тха фабрике тахан коммунистически къахьегама шин бригадо, дикагIа йолча 26 болхлочо ханал хьалха иттлагIча пятилетка шоай планаш кхоачашъяь хиларах.

В. И. Ленина юбилей езъе кийчо яро наьха политически къахьегамеи хьинар айду, иттлагIа пятилетка чакхйоалача шерах хьинаре, ленински хьисапе къахьега шу дара тIахьех.

ХIара денна фабрике шоай болх дIаболабу 1300 кхалсаго. Барт болаш къахьегар бахьан долаш продукцеи реализаци яра хьалхарча квартала план 101 процент кхоачашъяьй тха коллективо.

Дукха уйла дег чу йоссийр сона города Москван Баумански хоржамий округа харжархоща вIашагIкхийттача хана новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьло. Са а са новкъостий а дог тохадоллийташ хIама да тха, мугIарерча наьха, дас санна йоакхо яр, лаьттан тIа машарц ирази хилийтара йоакхо яр. Геттара нийса аьннад хIаранегара доагIар цIенхаштта хьадеха деза, аьнна. «Партийни, служебни, сага халкъа хьалхара шийн декхар даим дагаххаба деза» — аьннад Леонид Ильича.

Фабрика коллектив сона шийн тайпара цIа а, дезал а школа а я. Аз укхаза болх бу бархI шу совгIа ха я. Укхаза кхетам беннаб сона, парте дIанийцай. Балхах дог лазаш къахьега Iомаьй со Елькова Валентина Ивановнас Ленина ордена лелаеча Сакалова Салангире Марияс, Резенькова Евдокия Ивановна, Куркиева Юсапа Хадишат санна болча тIемен къахьегамеи ветеранаша, хьехамчаша.

Коллектив хьалхалаттар хилар лоаш ба фабрика коммунисташ, партийни организаци, аьлар цо дIахо. Цхьанне а бац тIехьабиса безам КПСС обкомагара, РСФСР текстильни промышленноста Министерствагара дех аз, аьлар цо, фабрика дегIаяра а цун болх тоабара а Iаткъаш дола дукха дешаш къоастаделга.

НГIАССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела С. Н. Кожуховсе аьлар. Советий лоархIам лакхбара парте цахаддаш йоакхо я. Город Москван Баумански хоржамий округа харжархоща вIашагIкхийттача хана къамаьл деш нов. Л. И. Брежнева Советий балха мах беш белгалдаьккхар дIалахача итт шера боахамеи культураи дешаш къестадеча моттигерча Советий хьинар дикка лакхденнилга. ДIахо йодача хана а деррига де деза комплексни социальни дегIаахара керттера низ хилийтара Советаш. Цар материальни тороваш предприятей балхах хьахулачунца кхы а айхагIа юзаенна хила еза. Советаша кхы чIоагIагIа тIахьожам лоаттабе беза планаш кхоачашъяре, советски законаш нийса леладара.

Дуккхача нахах латтача активах ког гIортолга а еш, Советаша тIагIерттаи хьинарегIеи чакхйоах шоай полномочеш, парте политически низъ чакхбоаких. Исполнительни распорядительни органий теркама юкъ моттиге латт социально экономически дегIаахар, промышленнии юртбоахамеи производстио эффективность лакхъяра проблемаш, балха стили методаши леррагIа тоаяр, харжархой наказаш, къахьегамхой предложенеш, наьха хьашташ кхоачашдар.

Халкъа депутатий моттигерча Советий дуккхача исполнительни комитетий балха анализо хьахьокх йоккха а пайдане а опыт Iоаьлага.

Парте указанешца хьалхле а лелаеш республика Министрий Совето министерствашкара доагIар дукхагIа хьадех, цар балха тIахьожам лоаттабу. Нов. Л. И. Брежнева указанешкара хьадоагIача декхарашка хьежжа юртбоахама производстве доккхий кхоачамбоацараш хиларца юзаенна республика Министрий Совета цIенхаштта претензеш я юрта боахама министерствага, «Чечингушвино» а «Консерваплодоовощ» а объединенена кхыйолча юртбоахама ведомствашка, хIаьта иштта Советий районии городскойи исполкомашка.

Кхачан промышленноста министерства балхага хьожача хана цIенхаштта гIалаташ гучадаьхар Министрий Совето. Министерство критично хьийжаяц шийн балхах хьахулачунга, доагIар хьадехац отделийи предприятейи кулгалхошкара. Коллеге заседанеш хан - ханнахьа яьлц, цига дийца дешаш кIоаргга техкадац.

Пленуме къамаьлаш даьраша нийса белгалдаьхар министерствай, ведомствай, моттигерча Советий исполкомий балха юкъера кхоачамбоацараш, цар болх тоабара предложенеш тийлар. Уж чIоагIа техна а техка де мел эшар дергда Министрий Совето.

Тха района къахьегамхой баха ма боагIара накъаболхаш ба В. И. Ленин ваь 110 шу дизара, аьлар парте Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретаря Л. М. Харсанова.

Хьайбаш дика Iангара доелаш латт, кийча я ерригa юртбоахама техника. Эшаш йола парникаш кийчъяьй, тхьамка дувча кхашка кхоачам болаш удобренеш тайсай. Района экономика дIахо дегIайоалалра хаддахзеи хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзабаьи болх бара гIо ду тхона КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленумеи г. Москван Баумански хоржамий округа харжархоща шие вIашагIкхийттача хана къамаьлаш деш новкъоста Л. И. Брежнева тийнача рекомендацешеи указанешеи.

ЧIоагIа терко ю районе юкъерча звеной кадрашца беча балха. Бригадирий райкома номенклатурана юкъебихьаб. Цу гIулакхо цар сий айдаьд, тIадиллача гIулакхапара бехктокхам лакхбеннаб.

А. Шерипова, Ю. Гагарина цIерагIча колхозашкара юкъерча звеной беррагаш хIана бац яьна бола кугаьхой дипломаш йола специалисташ ба. Ножай-Юртара хьожабаь хIанз мехка вузашкеи техникумашкеи очно е заочно дешаш ва 112 саг. кIаьта варех 90 боахамаша вахийта ва. Тха яр йоккха йоаца лоаман район лоархIилга а республика центрана гаьнагIа йолчарех йолга а теркалдича цох дика резерв лархIа йоагIа.

Тханцига болаш ба хьокхам эца мегаргбола къахьегамхой. Царех ба Ленина орден лелаер С. Мутушев, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат А. Биршиханов, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаер А. Хадиев керте латта бригадаш дукха кхыбараш. Яхь лелеча хьалхалаттараш уж ба. Районо толамца кхоачашъяьй ерригача хьокхамех йола диъ шера план, хIаьта тхьамка даккхара пятилетка кхоачашъяь яьннай.

Цунца цхьана райкома мегадац хIара боахам, участок, бригада беррига шоай низ тIабахийта къахьегаш хуьга Iалашде. Хьайбай боахам бIарчча хьанйицача тIехьабусаши эе деши ба. КIезига дац кхоачамбоацараши данза дисараши кхайи фермашка къахьегамхошта юкъе беча балха тIа а.

Партийни организаце кулгалца лакхе белгалдаь кхоачамбоацараш дIа а доахаш юбилейни шера тIанийца социалистически декхараш толамца кхоачашде дага ба района къахьегамхой.

Трибуне тIа ва Къилбаседа Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене начальник Л. Н. Нюхало. Беррига шоай къахьегамхой укх денош «Пятилетка тIеххьарчи шерах хьинаре ленински хьисапеи къахьега шу дергда вай» яхача дешагIа болх беш ба, аьлар цо.

Отделене кхоачашъю мехкдаьтта продукташ дIаахийтара, пассажираш дIаюха ехувлара, мухь тIаботташи тIера Iобоаккхаши вагонаш лоатташ ха кIезигьяра, составиш юкъера дозал лакхдара планаш. Уж толамаш даха аьттув баьннаб отделене ерригача коллективаша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша тIагIертта къахьегарах.

Машиннаькъ кердача техникаца Iалашбара дукха хIама дьыд. Грозненеи Гудермесаи юкъерча шоялагIа наькъа электрификаци яьй, Грозный, Гудермес, Червленная - Узловая яхача станцейна реконструкци яьй. Зензели яхача станце вагонаш юла пункт хьаьй, кхыйола объекташ хьалъяьй. Болх тоабе аьттув балийтар машиннаькъахой творчески хьинар лакхдаларо, балха хьалха латта методаш юкъехкуваро, хIаман кхоми хьурмати даро. Алхха поезд дийн дозал лакхдара йола московски машиннаькъахой метод караерзаярах дIадахача шера 1987 еза состав дIайига карагIдаьннад. Бакъда парте, Леонид Ильич Брежнева данза дисарашта теркам тIаахийта, яхаш даим хьехар ду. ХIаьта уж тха отделене а кIезига дац. Март бетта керттерча даькъе машиннаькъахой бехкагIа мехкдаьтта продукташ дIаозйра план кхоачаш ца е мегаш я. Вагонаш Iойоассаелга тIайоттилга ритмично чакхдаьккхац, уж кастъеста боарамал тIех лоаттаеш хул. Тепловозашта пхагIа йоаша ремонт ярга дукха ха дIаухийт. Вокзалашкеи поездашкеи пассажирашта лоаттаду гIулакх тоадара кхы а де дезараш дукха да.

КПСС XXV съезда решенеша, нов. Л. И. Брежнева указанеши рекомендацеши кхоачаш а еш уж деррига декхараш кхоачашдара шоай низаш тIаухийт Грозненски отделене машиннаькъахоша, эггара хьалхарча аргIанка коммунисташа.

Новкъоста Л. И. Брежнева тийнна рекомендацеш, кхыча партийни документаша дIадехараш ларде а лувцаш, парте райкомо даим эргайоахаш тоаю балха стили методаши, аьлар КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретаря С. М. Магомадова. КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенешта, хоржамашта хьалхарча собране Л. И. Брежнева даьча къамаьла хьинаре пропагандеш ба лектораш, политинформатораш, докладчикаш, агитатораш, пропагандисташ, хIаьта иштта беррагача ранггех бола кулгалхойи специалисташи. Хьалхашка эттa декхараш дIадовзийтара тIадерзадаьд хIара болхло, специалист, гIулакхера саг уж кхоачашдара лоаттабеча къовсаме шийн моттиг хьалоацаш хилийтара. ХIаьта из къаьстта данза даргдоацилга ховргда шоашта тIадилла гIулакх тесса дуташ, партийни пачхьалкхени дисциплина телхаю цхьаццабола кулгалхой, уж лоаш йола парторганизацеш тха районе йолаш йолга белгалдаьккхача. Из бахьан долаш цIенхаштта критика йир тхона хIанз чакхъяьннача парте горкома пленуме. Районе хIанз а дукха зехьа рулкъа доаду, совлена эхча нийдара киловаттдаш уттаю, кадрай дисциплина лох я.

ДIадахача шера къахьегамхоша прогулаш ярах балха ханнахьа хьа ца ахарахи зехьа дайнад итташ эзараш сахьаташ. Цхьайолча предприятешка дукха хувцалу кадраш. Балха тIа къаракъаш мелаш моттигаш хиннай. Цу деррига а тешал ду кхетам балара болча къахьегама коллективай низех оаха хIанз а боагIача тайпара пайда эцаш ца хилара.

Дисциплина чIоагIъяран дика вIаштIехьъяьнна хилийтаран цхьадолча даькъе новкъарле ю металл, комплектующи оатхалаш тоъаш ца хилара зехьа болх ца беш латта дезаш хиларо. Материально-технически Iалашо яра дош организацийи боахамеи гIулакхаш кхоачашдарцеи планирующи органаша, министерствашеи ведомствашеи плани социалистически декхараши кхоачашдара йоакхо ярцеи мара чакхданкха йиш яц.

Коммунизм хьалъяра декхар толаме кхоачашделга, йоах дIахо оратора, дуккхача даькъе тийша да социалистически правопорядоки дисциплиней дIахо чIоагIъярах. Районе, административни органий новкъосталца зуламаш хьахулийташ дола бахьанаш тохнаш анализ яьй. Цо йиш хилийтар цу балха тIа дола кхоачамбоацараш хьагучадаха, общественна духьалара гIулакхаш кIезигдара тIаберзабаь беш болча кхетама балха нийса лостам тела.

Балха критически мах белга, гуччахьа долаш долча кхоачамбоацарех мунIарал делга кхетаде дагIац тха гIулакхаш геттара эо латт, аьнна. Шератара шерага дегIаухаш я района экономика, тханцига яц тIехьаюса предприятеш, бахача нах лоаттаду культурно-бытовой гIулакхаш тоалуш доагIа. ДIахо йодача хана де дезарий хьадда программа йолаш я районни партийни организаци.

Пятилетка диъ шера пачхьалкхенга ялат, баьцадаараш, шура, тха дохкара планаш кхоачашъяьй Сунженски районо, аьлар «Путь к коммунизму» колхоза председателя Ю. Я. Зиборова. Низаш тIадахийтад хьайбашкара йоаккха продукци алсамъяккхара, юртбоахама культурай, къаьстта а доакъара лаьрхIарий, хьувкъам лакхбара. Цу даькъе дукха даьд колхозе а. Ялат, баьцадаараш дохкара яхе шера планаш кхоачашъяьй, генлраш дохкаро план кхоачашъе а гарга да.

Бакъда, аьлар къамаьлдечо дIахо, тха балха тIа цхьадола цIенхаштта кхоачамбоацараш а да. 1979 шера дулх даккхарен пачхьалкхенга из дохкарен план кхоачашъяьц колхозо. Шоай собране коммунисташа кIаргга техкар тIехьадисара бахьанаш, цIенхаштта критика йир фермай, доакъар Iалашдеча комплекса специалисташта, кулгалхошта тIадиса декхар тIера дIадаккхарен пятилетка кхоачашъярен дола дулх доаккхилга Iалашдара 1980 шера аьнна мероприятеш оттайир.

Дукха ха йоацаш колхозе хиннай «Ленински хьисапе, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоаттабе» яха дош дувцаш собрани. Цун доакъошхоша ялати коартолаши дукхагIа яхара тIаерзаь цхьайола пайдане предложенеш тийлар. Цу гIулакха лаьрхIа растениеводства цехе кердача индустриальни методагIа хьакIаши коартолаши кхееррийола шин отряд вIашагIъеллай. «1980 шера гIожен мошен доакъар дукхагIа даккхари цун дикал лакхъяраи кхы тIа а де эшарех» яха КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамо дIадехарашка хьежжа доккхий декхараш хьалхашка латт доакъар Iалашдераш та а. Колхоза специалисташ тешаш ба ялат, доакъара культураш дукхагIа яхара эшача керттерча хьалех цаI Iилмахошама яххарен хьалха латтача опытага хьежжаи шийн ханнахьа агромероприятеш чакхъяьлха хиларах. ВIаштта диъ шера лакхлуш боагIа гурахьа дувча ялатий хьувкъам, хIаьта дIадахача шера а гектара тIара 37 центнерга дIаккхьчар из. ХIаьта из карагIдалар дувза доагIа хьалха латтача боахамий опытах пайда эцарца, эггара хьалхарча даькъе инатовцийчох.

Доакъар дукхагIа Iалашдара кIезига лоархIам болаш дац хиш дехкача лаьттаех дикагIа пайда эцилга. Уж колхозе 4200 гектар да. Цхьан боахама низаца царех пайда ийбе хала долга хьахьокх вай замано. Чуийна болх беча хана тоъац техника, нах. Расчеташа хьахьокх, кхыча боахамашца низаш вIашагIтехача влахь апрель-май бетташка тха колхоза лаьттешкара кхы тIа а 10—15 эзар тонн моша доакъар чуда йиш йолга.

Шийн къамаьл чакхдоалаш Ю. Я. Зиборова лакхе латтача организацеехи ведомствашехи лаьца цхьайола критически замечанеши предложенеши йоалайир. Ма дарра аьлча, культураш дIаера планаш хаинахьа къоастае еза. Массехк шера юртбоахама продукташ йохкара хувцалургйоаца планаш отта а яь уж дIайовзийтача бакъахьа хургдар.

Дийначи дешах лаьца шерра соцам тIанийцаб.

Ленински собранеш

ДАНЗА ДИСАРАШТА ТЕРКАМ ТIАЭЗАР

«Ленински хьисапе, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоаттабе» яхача темах йола хьайийлла собранеш чакхъювлаш я хIанз парторганизацешка.

Иштта собрани яр укх денош Малгобекски района «Алханчуртский» яхача комсаш лелаеча совхозе хиннар а. Собране доклад йир КПСС Малгобекски горкома секретаря нов. С. А. Долакова.

Цо дийцар республика экономика, юрта боахам дегIаккувлара Малгобекски района къахьегамхоша дечох. Цул тIехьагIа докладчико хоадам боллаш дийцар «Алханчуртский» совхоза къахьегамхоша беча балхах лаьца.

Сохьна совхоза коллективо тIеххьхоачашнир пачхьалкхенга ялат дохкара план. План 100 гектар мара йоацача гурахьа 105 гектара тIа комсаш дIаегIай. ДикагIа йолча хана дIадийнад гурахьа дув ялат, дикал лакха а йолаш, ерригa язьаьхай. ПланагIа 3000 тонн мара йоацача 4600 тонн органически удобренеш тайсай. Иштта 1000 гектара тIа гурахьа дIадийнача ялаташта минеральни удобренеш тайсай. Цу деррига а хургботча хьувкъама дика лард еллай ала йиш хулийт. ХIанз бIаьстан кхашкара юртбоахама балхаш чакхдоахаргдолча дукхагIча техникана ремонт яь яьннай.

Цунца цхьана, белгалдаьккхар докладчико, цIенхаштта дола кхоачамбоацараш а да боахаме. Пятилетка чакхдаьнача диъ шера совхозе юртбоахама продукци йоккхилга ай а ца яьш, тIа-тIа локлуш хьадоагIа.

Лоха я лаьтта леладара культура. 1979 шера совхозо хIера гектара тIара чуийца ялат 10,5 центнер мара дицар, планагIа 19 центнер хила езача. Хайра пайда эцац хиш дехкача лаьттех, юртбоахама культураш хьалихсярга дIадодар а дукха да.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да хьайбаш леладеча а. Лоха я хьайбай продуктивность, эсвла лел дикагIча фух дола хьайбаш доладара болх, лоха я къахьегама дисциплина.

ЛерттIа болх вIаштIехьца баккхар бахьан долаш совхозо кхоачашъяьц пачхьалкхенга дулх дохкара план. Иштта, 1979 шере планагIа 200 тонн дулх дохка дезача, декхар 56,8 тонн мара дац. Дукха мах дIаухийт хьайбай продукци яккхарга а. 1979 шера совхозо 1 миллиони 354 эзар сома зе даьд.

Белгала кхоачамбоацараш да идеологически, политико-кхетама балха тIа. Эсала болх бу общественни организацеша: профсоюзо, комсомоло, новкъостий судаш, халкъа тIахьожама комитета группаш постамаш, кхычар. Совхоза болхлой партийни а экономически а дешара системе юкъеэзабиц.

Пятилетка тIеххьарча шера совхоза къахьегамхошта хьалхашка доккхий декхараш латт. Совхоз пачхьалкхенга 115 тонн дулх дохка дезош я, хIара гектара тIа тхьо-тхьо центнер ялат хьалхеде, хьайбашта кхоачам болаш доакъар Iалашде, кхыдола балхаш де деза.

Уж декхараш кхоачашдара беррига низ тIабахийта беза бе, къахьегама оасаре лакхъе еза, дикагIа пайда эца беза техникиах, йолча торонех, деррига а кхом бе беза.

ШерагIа йоаржае еза социалистически яхь, ма хулла айбе беза общественни организацей лоархIам. Партийни а экономически а системе дешар боагIача боарам тIа даккха, гойтара агитаци тоае еза.

Пренешка къамаьл дер совхоза кертерча агронома К. А. Балаева, комсаш лелаеча отделене управляюще Б. А. Шадиева, тракторни бригада бригадира М. Ю. Дарситова, № 5 йолча юкъерча школа директора Т. Х. Цурова, совхоза директора декхараш кхоачашдеча Л. М. Цечоева, кхычар.

Тха тракторни-вхаш лелаеча бригада эша техника, механизаторий кадраш йолаш я, — дува бригадира М. Ю. Дарситова. Нах болх бе безам болаш ба. Техникана лерттIа ремонт яьй, хIанз кхашка арадовла кийчлуш да тхо. Ленински субботник дола дийнахьа тIехдина болх бергба оаха. Цу дийнахьа эзаба 64 гектара тIа культивацербья, 120 гектара тIа гурахьа дIадийнача ялата мала боаккхаргба 40 гектара тIа геваараш дIадувргда. Уж балхаш даь даькха деррига оахча иттагIча пятилетки фонде дIачудохийтаргда.

Оаха хьехархоша, тхоай сийлен декхар лоаркI деш вахой В. И. Ленинцара безам совбоаккхилга,— аьлар школа директора Т. Х. Цурова. Сийлахь-воккха баьча ваьча дешна даха ма доагIара накъадахара Кердача Редангерча № 24 йолчеи № 5 йолчеи школашта юкъе социалистически яхь яьржай. Ерригача классашка, школашка художественни самодеятельноста, революционни ишлей хьахараш чакхдоах. Пионерски отрядашка тIема а къахьегама а ветеранашца вIашагIкхетараш хул.

Бийдача кирпичех даь цIеноши а долаш, йоккха йолаш хинна тха юрт йоьзаргйоацаш хувцаеннай. ХIанз Кердача Редане эзар гаргга бер деша дагIаш шин школа я. ТIеххьарча 20 шерах цу школашка 380 саго юкъера школа йистеяьккхад.

Хьалха тха школе хьехаш мел хиннараш кхычахьара хьатIанха бар. ХIанз школашка болх беча хьехархоех дукхагIа барзи тхоай юртахой ба.

Иштта хувцамаш хиннад ерригa республика. Беррига вохи хьанийчачи я Ункана вайна гу ленински къамий политика вахаре чакхьхарах беррагача советски вахага а санна, нохчашкеи гIалгIашкеи аьхьа наргIатонаш.

— Къахьегама дисциплина чIоагIъелга, социалистически доалахье лораелга толаме болх бара хилала даргдоацаш гIулакх да, — белгалдаьккхар совхоза директора декхараш кхоачашдеш волча нов. Л. М. Цечоева. Къаьстта теркам тIа а бахийта дийцар цо хIаране шийна тIадилла гIулакх тешшаме чакхданкха дезилгах.

Совхоза подразделеней цхьаболча кулгалхошта бIаргагац гIулакх доацаш хекха тракторaш, балха хана корта бохо малараш а менна лела нах. Къахьегама дисциплина телхаераща лира къовсам лоаттабе беза. Из директора е керттерча специалистий хинна ца Iеш, массане а юкъара декхар да. Иштта, цIендаь дIаданкха деза совхозе къоал делга. Кулга цIена боацача нахах лораде деза доакъар, гIишлон материалаш, кхыдар. Цхьанкха хIанча къуйладахьа йиш хургйоацаш, деррига а цIенхаштта учет лелае еза.

Совхозе тоъаш яц комсаш лелаяра эша техника, легковой автотранспорт. Керттера специалисташ легковой машенаш ца хилар бахьан далаш, мовлаш кхухьа йоккхий машенаш лелае эзаш хул, аьлар нов. Цечоева.

Къахьегаш сага дикагIа дола хьалаш хьадарах дийцар комсаш лелаеча отделене управляюще нов. Б. А. Шадиева.

— Совхоза кулгалхоша, болхлой комитето е еззача тайпара йоакхо яц къахьегама хьалхалаттарий моральни а материальни а безам совбаккхара, — аьлар цо. — Къахьегаш воаллача сага ма хулла дикагIа дола хьалаш вIаштIехьдаха деза. Дика хьадаьчун боагIа мах а беш, сага йоакхо еш хилча цун болх бе а дог довгIа.

Собране кIоргга анализ йир совхоза партийни организаце, къахьегама коллективо беча балха. Пятилетка тIеххьарча шера планаши социалистически декхараши толамца кхоачаш а деш, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийленца накъабахара хоадам бола мероприятеш белгалъяьхар.

И. БАРАХОЕВ,
тха штате воаца корр.

КердагIа йола аппаратура караерзаяьй

МОСКВА. Керда лабораторн хьайиллай курортологен физиотерапен Центральни Iилма - тохкама институте. Из лабораторн я гемодинамикан цIийна микроцеркуляци яран радиоизотопни тохкамаш деш. Из кийчъяьй хIанзарча диагностически тохкамийн аппаратураца. Цу аппаратура новкъосталца тайп-тайпана лазараш гучадаха а царна эффективно дарба мишта дукхьошаш тохкамаш де в торо я. СССР физиотерапевтически практике эггара хьалха кхоачашдеш да организма тайп - тайпарчв системий функцешта тохкамаш делга. Даннеш кийчъю кердагIа ярех йолчу компьютерий новкъосталца. Радиоактивни изотопаш юкъейоалаяро Iалашдайт органий функциональни хьала, сага эндокринни системана чIоаггIа тохкамаш делга. Лоращца цхьана лабораторе болх беш ба иневенараш, математикаш, физикаш, биологаш.

СУРТА ТIА: хIамагIвоза Iилман болхло В. М. Вакуленкон, воккхагIвола Iилман болхло, медицински Iилмай кандидат В. В. Деттенкон сцинтилляционни гамма-камере тохкамаш дарц пациента кийчъеш ба.

А. МОРКОВКИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КАДРАЙ БЕХКТОКХАМ ЛАКХБЕ

ПАРТЕ ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА ПЛЕНУМЕРА

Укх деношка КПСС обкома политически сердалон ЦIагIа хилар парте Грозненски горкома аргIанара пленум. «Кадраш хьахаржара, уж балха тIа дIанийсъяра, царна кхетам балара КПСС Удмуртски обкомо беча балхах» яхача КПСС ЦК бцамга хьежжа кадрови дешаш кьсстодара города партийни организаце декхарех» доклад йир парте Грозненски горкома хьалхарча секретаре Н. И. Семенова.

ХIанз парте горкомех райкомийн номенклатураца болчин болхлошта юкъе халкъа боахама специалисташ 61,7 процент ба, кхалнах — 28,4 лакхера образовани йолаш бараш — 76,1. Бехктокхамеча балхаш тIа къонабараш, кхалнах дукхагIа ахийта бабинаб. ДикагIа хиннай советски, профсоюзни, комсомольски болхлой состав.

Цу дерригне вьттук боалийт боахами декхараш тоаме кхоачашдара. НйслагIача пятилетка хьалхарча дикъ шера хиначунца ийсинча 1976—1979 шерашка лькха промышленни продукци 160 миллион сомал тIех хиннай, хIаьта цох дикала Знак тIалаттар 33 процентага дIакхаьчай в 1975 шерарчул кхоаза дукхагIа. Город дегIайоалаяра цу юкъа дIахийтай 641 миллион сома капитальни вложенеш, ах миллиард сома керттера фондаш болх бе йолаялийтай е кIслагIча пятилетке хиннчул хьалхаръяраш 40 процентн шоллагIъяраш цкъан ахаззей дукхагIа.

Доккхий хувцамаш хиннад город социально дегIайоалаечи а. 22 процент дукхагIа хиннад нах чубаха цIенош хьалдеча дIадахийта рузнъа, 10 миллион дукхагIа да берий бешамаш, больницаш, школаш, кхыйола общественни объекташ хьаллъяра дIадахийтар.

Грозненцашта шоаш кхоца беш хьийгача кьин боагIа мах баьб партен Советски правительствас. Производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа лоаттаьвча Ерригсоюзни в хьашка 1975, 1976, 1977, 1979 шерашка город Грозненa тийннай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК а РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС а карара кара тела цIе байракхаш.

Цу дерригне тешал ду кадраща бу болх укх тIеххьарча шерашка кхы а лакхагIча боарам тIа баькхя хилара. Ма дарра аьлча, хIанз цIн яккха хала хургда кулгалдеча кадрай бехктокхам лакхбарца, кхыча наха ца беча балхаца ца юкъалуш хиннача КПСС горкомен райкомийн заседанеи пленумен, юкхьанцарча партийни организацешка яьча собране.

Парте горкома, райкомий балха практике тIа-тIа чIоагIлуш йоагIа ленински стиль. Цу даькъе шоай районе беш бола болх КПСС райкомо даим эргабоахаш тоабеш болга хьахьекхар парте Октябрьски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Кузнецова:

— Дикъ шера къонабарех 73 саг шоай балха тIа лаккхаьв оаха, — аьлар цо. — Кадраш беча балха тIа чIоагIа пайдане хIама долга хайнад тхона къаьст-къастача кулгалхошца райкоме хаихаинахьа еча беседех. Цига къаьнта гучадоал кулгалхо ший болх бовзаш, нахаца дагаводалаш, инициатива йолаш вий-везий.

Кадрай бехктокхам лекхбара, боахама декхараш кхетама балхаца вIаши дувзаш уж чакхдоахаш хилийтара шоай партийни организаце пайда ийбеча балха формаех дийцар пленуме къамаьл даьча Н. Анисимова цIерагIча Грозненски механьтта чакхдоахача завода парткома секретара С. Д. Дацаева. Цу хьакъехьа керттердар из наст-наста коммунисташ болча кулгалхой отчеташка партийни собранешка а заседанешка а ладувгIар да, аьлар цо.

Геттара чIоагIа теркам тIаозаш дийцар пленуме кадрай резерваца бу болх товбе безаш хиларах. Парте горкомен райкомийн бюрой номенклатурерча нахах 18,6 процент бараш хIара шера хувцалу. Дикъ шер шоашта тIадиляя гIулакх кхоачашдеца магарах балхера мунъвалийтав 67 кулгалхо.

ХIаьта нах балха тIа хувцабалар вахаре хиданаа даргдоаца хIама хилар даим теркал а деш кадрай йоагIаш йола резерв хьаяра планомирно болх беш яц партийни, советски, боахама органаш. Иштта, дикъ шера номенклатурни балхаш тIа дIатIабахийтарех Старопромысловски районе ах гаргга бараш, хIаьта Октябрьски Ленински районашка пхалагIа доле дакъа резерве ца лаьтта балхахой ба е, велта аьлча, гIулакха тIа леттIа тахнанза бараш.

Нагахьа санна из болх боаггIача тайпара оттабьбаларе ца хила мегаш йола факташ ихийлар пленуме. Ленински районерча Ремстройтреста спецуправлене боаххача боараме социалистически рузкъа лечкъадарах балхара дIаваьккхар цук начальник Белолипский, хIаьта 1979 шера парте райкома рекомендацегIа «ЧечинГсельстрой» треста ПМК-101 начальникалла оттаву из. Дукха ха ялалехьа цига а шийхьалха хинна оамал йиптлапза волга хьахьекхар цо. Гlожача тайпара толхайора пачхахьалкхен дисциплина, ца даь балхаш дIа а ядеш сом вхчаш ийдора. ЧIоаггIа партийни бехк а беш юха а балхарь дIаваккха кийвар из.

Дукха ха яц чурча гIулакхий Шалински райотделе начальникалла болх беш хинна З. А. Мусаев балхара дIаваьккха. тIаккха дукха ха ялалехьа чурча гIулакхий Заводской райотдела начальника заместителалла вахийта могавеш хиннав из. Цу даькъе жоп дала дезарашнара хатта доагIе из мишта хьей бехкагIа нийсденна да.

Парте даим дIадех партийни демократи, критикен самокритикен дегIахувлийта. Бакъда, кулгалхоех берригаш а бац шоашта яьча критика нийса лоархIам беш. Белгалдаь кхоачамбоацараш дIадахара коллективаш оарцагIълха езача метте цар тайп-тайпара киловзалаш утташ бехаах кIалхарбоала гIерташ. Иштта барех лаьца дийцар «Грозненский рабочий» газета редактора заместитела Г. М. Погибела.

Города предприятешка наст-наста нийслу инженерно - технически декхараш кхоачашдеш бола хьехархой, агрономаш, юристаш, кхыбараш.

Пленуме къамаьлаш даьчар дукхаза белгалдаькхар кадрай бехктокхам мелбалийта йиш йоацилга, партийни пачхахьалкхен дисциплива телхаерашкара доагIар цIенхаштта хьадеха деззаш хилар. Цу хьакъехьа шоашкара ледарло гойтарах бехк баьккхар укхаза Старопромысловски районе кулгалхоех. ХIаьта балха тIа дола цIенхаштта кхоачамбоацараш къайладехьар духьа наст-наста кулгалхой хувцарца бехказа буьла гIертараш хиннахьа шоай метте Iохувашабац партийни комитеташа. Из эггара хьалха ала доагIа Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене, кхачан промышленноста министерства кулгалхоех.

Дукхача даькъе кадрови балха тIа уж а кхыдола в кхоачамбоацараш хилар бехьан долеш иттлагIча пятилетие шоашта оттаьча контрольни цифрел тIехьаье 30 предприяти, царех ткъаьнне алхха соахка хьо ца луш йисай 40 миллион сома мехьа продукци, пятилетка йолаенначa хана деиз продукцега дIадодар чухьнахьадаихарен пайда барен задаех лоархIаш 9 предприяти. Цу дерригне дIадех организацени, боахама, кхетама болх кхы а лакхагIча лагIа тIа боаккхилга.

Городской а районин а халкъа депутатий Советий болх укх тIеххьарча хана дикка тоабенналга, дукха лоархIаме дешаш чакхдоахачара цар лоархIам айбеккилга белгалдаьккхар пленуме. ХIаьта вахаро хьалхашка уттаду декхараш хIара денна чоалханегIа хиларца шоай болх даим эргабоахаш тоа ца бича ялац уж а. ХIаьта из царна карегIдоалаш дац. Цкъаза лерттIа уйла а йий тIанйяц решенеш, хIаьта чIоагIъяраш кхоачашъелга Iалашдац. Социально - культурни тIишлош хьалъяра дукхача ведомствий, министерствий иназ дIашагIтохилга Iалашдац горисполкомо.

Города дукхача предприятешка тохкамбича гучадаьнад цхьабола кулгалхой къахьегамхой письмош, жалобаш къестаеча йолаш йола волокита, формализм лоиш болга. Цу даькъера кхоачамбоацараш сихха дIадаха декхарийла я партийни, советски, профсоюзни, боахама органацеш, аьлар городской ревизионни комиссе председателя. «Грознефть» объединене парткома секретара заместитела М. Б. Вуена.

Вай мехка а республике а дв тIехьа шерагIа ьыржаш латт В. И. Ленин вен 110 шу дизара сийна лелаю социалистически ях. Баьчча юбилея сийна къахьегама мул боаккхаш ба «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода къахьегамхой а. Шоай коллективо цу дIейна ях ма йоагIара накъаяхара къахьегама совгIаташ кийчдеш хиларах дийцар электросварщика В. С. Турапина. ХIанзале 88 саго кхоачашъяьй пхе шера задание. Шоай предприяти тIехьаюсачарна юкъера хьаьлар, ритмично болх бе ялар эггара хьалха заводе кадраща бу болх тоабарца, юкъерча звеной кулгалхой бехктокхам лакхбарца дувза доагIа, аьлар цо.

Пленуме иштта къамаьл дир парте Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. А. Дорохова.

Цун балха юкъе дакъа лоецаш вар КПСС ЦК организационно-партийни балха Отдела инструктор А. И. Селезнев.

С. МАЙСИГОВ.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«1974 шера 18 январерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхача шерашка цIена къахьегарах къахьегане карагIдаьккхарий хам беш СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль дойла.

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Грозненски механьтта институте гIолла:
Варгасов Иван Васильевича — пенсионера.
Зубков Николай Васильевича — пенсионера.
Пионерийн школьникийн республикански Дворце гIолла:
Тихонова Ефалия Ефимовнана — пенсионеркана.
Нохч-ГIалгIай АССР бувзама производственно-технически управлене гIолла:
Волосовский Петр Давидовича — электромонтера.
Иванова Надежда Никитичнана — пенсионеркана.
Каланин Виктор Ивановича — пенсионера.
Коверина Галина Денисовнана — пенсионеркана.
Сокол Анна Григорьевнана — пенсионеркана.
НГIАССР кхачан промышленноста министерства Грозненски йий доаккхача заводе гIолла:
Баев Василий Павловича — машиниста.
Ныркова Вера Андреевнана — машиниста.
Сихха медицински гIо деча больнице гIолла:
Дударь Екатерина Петровна — воккхагIволча лаборантkана.
Лысько Елена Ивановнана — пенсионеркана.
Ласинова Клавдия Кузьминичнана — санитаркана.
Помидаева Надежда Ивановнаній — санитаркана.
Сапуйлов Алексей Максимовича — дежурни лоре.
Междугородни телефонни станце гIолла:
Андриянова Таисия Петровнана — вахтера.
Геворкян Сатеник Гегамовнана — телефонисткана.
Шелегеда Анна Ивановнана — вахтера.
Шиш Зинаида Семеновнана — телефонисткана.
Грозненски телеграфе гIолла:
Селина Евгения Семеновнана — телефонисткана.
РСФСР ЦСУ учета механизаце Грозненски техникуме гIолла:
Мельникова Нина Ильинични — директора.
СССР Госгортехнадзора Юкъерча - Кавказски округе управлене гIолла:
Паршин Александр Федоровича — пенсионера.
СССР газови промышленноста Министерства «Кавказтрансгаз» яхача Къилбаседа-Кавказски производственни объединене гIолла:
Батраков Александр Степановича — директора заместитела.
№ 66 йолча детсаде гIолла:
Мальсагова Аналкъий Азайна — музыкальни болхлочоа.
Сухомлинова Варвара Георгиевнана — воккхагIволча медсестрана.
Уцахова Хикана — повара помощникана.
Грозненски почтамте гIолла:
Басканова Татьяна Степановнана — 40-ча бувзама отделене начальника.
Бабилурова Надежда Спиридоновнана — 51-ча бувзама отделене начальника.
Гноева Екатерина Ивановна — Алхан-Калински бувзама отделене начальника.
Гудиева Капитолина Максимовнана — оператора.
Запевалова Клара Филипповнана — почтальона.
[illegible] Таисия Степановнана — бувзама Победински отделене начальника.
Лукьянова Мария Филипповнана — телеграфиста-экспедитора.
Филимонова Джамила Рагим-Кызы — почтальона.
«Грозэнерго» РЭУ Малгбузехьарча электрически сетанха гIолла:
Иванов Степан Петровича — электромонтера.
Коломенко Павел Макаровича — электромонтера.
Кузнецова Нина Георгиевнана — электромонтера.
Седьмов Василий Емельяновича — воккхагIволча инженера.
«Красный молот» яхача Грозненски машинаштъеча заводе гIолла:
Григоров Амаяк Григорьевича — планильщика.
Елуца Лидия Владимировнана — транспортировщика.
Касимцева Татьяна Степановнана — контролера.
Руденко Иван Ивановича — шахта завальщика.
Колесников Максим Хрисановича — слесара.
Флейшин Павел Васильевича — слесара.
«Грознефть» объединене тематически экспедице гIолла:
Григорьева Александра Михайловнана — воккхагIволча инженера.
Кривошеина Елена Александровнана — тематически экспедице начальника.
НГIАССР укхацIено лорайра министерства № 2 йолча поликлинике гIолла:
Мельника Фекла Семеновнана — санитаркана.
Левина Ида Ильиничнана — медсестрана.
Шахвердова Мария Кузьминичнана — хььхочоа.
Шевченко Нинель Петровнана — берций лора.
Социальни Iалашон Ленински отдела гIолла:
Крылова Нина Федоровна — бухгалтера.
Текстильни эггачан промышленноста белхлой профсоюза обкоме гIолла:
Ванина Вера Иосифовнана — фабричин камитета председатела.
[illegible] Нохч-ГIалгIай областной совете гIолла:
Бражникова Любовь Тихоновнана — пенсионеркана.
Светайло Нина Петровнана — инструктора.
Цецух Анастасия Васильевнана — пенсионеркана.
Яхьяхатова Мария Саидовнана — пенсионеркана.

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

СКЖД Грозный станце отделенически больнице гIолла:
Баробаш Анна Ивановнана — буфетчицана.
Иноземцева Анна Ивановнана — отделене заведующена.
Исаева Таисия Никифоровнана — лора.
Колесникова Мария Петровнана — диетически сестрана.
Кочетков Александр Михайловича — лора.
[illegible] Ольга Александровнана — лора.
Левченко Анна Стефановнана — санитаркана.
Русанова Елизавета Павловнана — медицински сестрана.
Саркисян Ася Тиграновнана — лора.
Сохнова Екатерина Тимофеевнана — санитаркана.
Силин Виктор Федоровича — рентгенкабинета заведующена.
Тюрина Ксения Васильевнана — санитаркана.
Шульте Елена Степановнана — кхалнаьха консультаце заведующена.
№ 28 йола юкъерча школе гIолла:
Бардина Валентина Александровнана — пенсионеркана.
Кулькова Клавдия Филипповнана — пенсионеркана.
Чумакова Елена Дмитриевнана — хьехархочоа.
№ 16 йолча юкъерча школе гIолла:
Латунова Надежда Сергеевнана — пенсионеркана.
ВаьцовгIаш лорайра республикански станце гIолла:
Завражная Валентина Николаевнана — пенсионеркана.
Волокушина Дина Ивановнана — пенсионеркана.
СКЖД Грозный станце гIолла:
Каплина Ольга Тимофеевна — уборщицана.
Кюрдюков Михаил Николаевича — пенсионера.
3-ча городской больнице гIолла:
Абдулаева Мизам Шахбиевнана — санитаркана.
Бадальянц Арутюн Арамовича — рентгенлаборанта.
Котиев Дауд Мурида — лора.
Новикова Нинель Максимовна — сестра - хозяйкана.
Ханич Александра Корнеевнана — лора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.
г. Грозный,
1980 шу, 12 март.

Iилма — юрта боахама

БЕШАМАШ ЛОРАЮ... ХЬАЖО

...Iажа ткъовронгах Iоулл хьайиллла оагIои а йолаш йола зIамнига картонах яь бешхилг. ЦаI я из беша бIарччача гектара. Амма хIана ух цуниц тIа бешамий эггара лиргIа волча моастагIчун Iажа плодожоркай гурматаш, цига шоаш боанга тIайоаллача хьамча пордоно дIалувццашехьа а. Цхьанна я хIамо юхатеха йиш йоаца фу дIаьхдара инстинкта вна ба дуламеча садоахкача хIамай цу тайпа самецаш искусственно баьиххача тIадамах поагIача хьажо имитировать деча йоацаш йолча самкана тIаузвзар. Морзало тIаузза самецаш йов, цудухьа самкаша Iотувса фу самецаш фу тIа а ца тоссаш даьсса дус.

Бешамашта зе деча хIамаьца лоаттабеча къонкама на керда метод оттаьй Кишиневерча баьцовгIаш биологически методашца лораяра йолча Ерригсоюзни Iилматохкама институтех ЧССР Iилмай Академе органически химе, биохиме, энтомологе Институтех Iилмахоша цхьана. Из хьалха мел хиннарел эффективнегIа хинна Iаш. цо торо хулийт химически обработкаш 20—50 процент кIезигъе. хIаьта из геттара лоархIаме да хIана, лаьттан биосферана шийна тIалатта химизаце вна хоалуча хана.

Химически Iилмай кандидата Ковалев Борисен Прагерча доктора Врноч Янен 1979 шера октябрь бетта дIадоладир садоахкача хIамаша продуцировани ю а цар химически меттала расшифровна е йиш хулийта а вещество йовзара цхьана ду балхаш. Из вещество феромон я, цунах аттрактант а оал. ХIанз укх сахьате феромонех дукха тайпаш да дайза, амма гучадаьннад эггара хьинаргIа ярах половой аттрактанташ хилар. Цул совгIа, уж тайпай специфичность геттара дакха йолаш я — тIаувз духхьал садоахкача хIамай цхьан тайпа самецаш. Цудухьа, нагаьа санна зе деча садоахкача хIамай половой аттрактанта структурана расшифровка а яь из кхоачам хиллал хьанича, йиш хургья зедергаш йоас на ялара л совгIа, уж лета моттигаш гучаяла, садоахкача хIамай дукхала порглоз е.

— Из декхар ма хуала сихагIа къоастадара. — йоах баьцовгIаш биологически методашца лорайра йолча Ерригсоюзни НИИ аттрактантий хима лабораторе кулгалхочо Ковалев Бориса, — бухсоцаш тохкамех хьахинарин тIехьагIа цхьана итогаш ергIолаш, чехословацки Iилмахоша йийкъар оала тхоашта дукхагIа хьашт хинна проблемаш. ДIахо довза деза хIама дар баьцадаарни культураштa зедерг — феромона ерригa а 3—5 нанограмма (дозала боарам бола лоархIама единица — молекула) продуцировани еш дола тIехдика совка оала бус дела кIорнаш.

Кишиневски лабораторе йолаш я Iоаль вагийча садоахкача хIамаш аттрактантий структура йовзара даькъера кхоачамболлаш йола опыт. Дукхьал шин кIиргаIа вIаштIехьдаьлар половой аттрактанта хьинаре компонентaш йовза, цар структура оттае. Иштта лоацчача хана половой ферожона идентифицировать де цхьане а вIаштIехьдаьннадац. Дагадохийтаргда аз, 1961 шера духхьашха саллара половой феромона строенеца расшифровка яьча немецки Iилмахочoa Бутетана цу гIулакхa ткъаь шерага гIоrтташ ха ийша хилар.

— ХIаьта мел хана хьежа дезаргда хаьддача хьахулаpaшка?

— Тохкамия хIанзарча хаиарча физико-химически методашка йиш хулийт ма болх ср шу декъадалалехьа чакхбаккха. Дукха ха йоацаш чехословацки коллегаш болча вар со, цига сона бIаргадайра масс-спектор оттаяра балхаш мел толаяца лел. Тха лабораторе къоастаю феромона компонента шин оагIорахьа бузам мишта латт. Цул тIехьагIа тохкамех хьахиннараш вIашагIтохаргда оаха, тхога кхоачаргда половой аттрактантий малекулий строене сурт. цунна синтез е йолалургья е тха, е пражски лаборатори.

Тха тохкамашта юкъебаьхкаб, — дIахо дувц Ковалева. — Братиславерча экспериментальни фитопатогени энтомологи Института Iилмахой. Цо чIоаггIа лоацйир балхаш чакхдахара хана. Цудухьа аьккий тха йиш хургья кхыйолча зенеча садоахкача хIамашка кьаига доладала. Арарча хьалашка технаш оала синтезированайк яь кабуца совка, гамма совка. гайдолгий гIа хьерчадергий феромонаш. Боигашка чу а еина йола уж толамца юкъейнхьан Молдавски ССР боахамашка — эзараш гектараш йолча сомийн комсийн бешамашка.

Лариса ДМИТРИЕВА.
(АПН).

ДОЛЗОЛ ДЕХЬАРА

Кампучи Халкъа Республикера Пол Пота—Иенг Сари режимо доккха Iазап тIаоттадаь хиннача мехкара вахар тоалуш латт. БIаьш эзараш горожанаш шоаш баьхача моттигашка юха чубаьхкаб. Царна хьалханна латт керда ший лоIаме Кампучи хьалъяра чоалхане декхар, хIаьта уж бIубенна кхоанента хьежаш а ба.

ЧТК—ТАСС сурт.

БАРТ ЧIОАГIБАРА ТIЕХЬАРА КЪОВСАМ — КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Дукха ха йоацаш Лиссабоне хилар португальски къахьегамхой Берригней юкъарча конфедераце — Къамаи Интерсиндикала (ВКПТ-НИ) III съезд. Португалерча АПН корреспондента А. Здитовеце хаттарешта жоп ло Интерсиндикал хьаьрехи цун кулгалхоехи цхьане, цун Къамаи секретариата член.

Мехка политически вахаре лоархIаме событи а хинна дIаяьттан ВКПТ-НИ III съезд.

1974 шера апреле тха мехка лаьтта фашистски режим йохалехьа дукха хьалха дIадолаелар из къахьегамхой тIема организаци хьахилара истори. 1926 шера, фашизмо Iаьдал ший бе доллача дена, кьаьача репрессей халача хьалашка даим къовсам лоаттабора португальски къахьегамхоша шоай бокъонаш бахьеи, чакхбийнаб профсоюзашка вIашагIкхетара тайп-тайпарча стадеех. ЛоархIаме этап хилар дуней шоллагIа тIом латташ немецки фашизм хIалакьйрах, хIана аьлча цо гIо дир. португальски болхлошей ахархошей лоаттабаь къовсам айбара.

50-гIа шераш белгалдаьлар цу хана режима биззача тIахьожама кIал хинна профсоюзаш «хьалхара» къахьегамхоша тIагIертта къовсам лоаттабарца. 60-гIа шераш белгалдаьдир болхлой болам сом баларца. вIалла е йиш йоацаш къайла хиннача хьалхарча майна хетаьча демонстрацешца. ЧIоагIъелар фашизмена ю дукхьале, наст каста хила яьлар цар Африке доладаьча колониальни тIемашта дукхьалара выступленеш.

Шовзткъа шера лоархIам болча хана португальски къахьегамхоша леладаьча цу дерригача гIулакхаша, событешa хьадир португальски профсоюзий конфедерации — Къамаи Интерсиндикал хьахилара эша хьалаш. Из хьайир 1970 шера октябрь бетта президентски хоржамий даькъерча фашистски хоржамашта хьалхарча фарса гонахьа баьржача политически къовсама вIаша юкъе. Бокъха лоархIам болаш хилар Интерсиндикал болхлой болам дегIаахара, фашизмана ю дукхьале вIаштIехьъяккхара, цу наькъаца 1974 шера апреле из хаьдла дIадоккхара гIо а деш.

Цу хана денз дилла а мехка политически вахара юкъметте латташ хьайоагIа Интерсиндикал. Шоай профессиональни декхараш револющи, цун керттера коталонаш. эггара хьалха къахьегамхой юкъметтера паргIатонаши бокъонаша лорайра декхарех доакхаш лерхIар цун кулгалхоча.

1975 шера хилар Интерсиндикала хьалхара учредительни съезд. II съезд 1977 шера хилар. Цунах аьлар «ерригача профсоюзий съезд». Из хилар мехкара революционни процесс тIехьашкахьа юхахьовзаяра реакционни консервативни низаш фуннагIа де а кийча долта къаьгта гучадаьнначул тIехьагIа. Боккха лоархIам болаш хилар съезд Португале къахьегамхой цхьоагIо лорайра. Цо белгалдаьккхар къахьегама а политически а тIемашка ца эшара а кхтдоalара а лакха цхьоагIо эшаш хилар.

Дукха ха йоацаш чакхьяьна III съезд «консолидаце съезд» яр. Цун балха юкъе дакъа лоацаш хилар цхьа миллиони 70 эзари сага хьалхара къахьегамхоша яийта 1100 делегат. Укхала теркал де деза къахьегалургдолаш болча бахача нахах 12 процент бе болх боацаш хилари цудухьа профсоюза юкъе ца хилари. Цул совгIа, капиталисташа «хинна дола къахьегама договораш» ду, къахьегамхошта 2—3 бетта бе болх а хулийташ, уж профсоюзе вIашагIкхетара торонех а боахаш.

ХIанз укх сахьате португальски профсоюзаша шоашта хьалхашка уттаду декхараш съездо къобалдаьча документаш тIа дIаязда да. Из да къахьегамхой хьашташ бокъонаши лорайр, революцена карагIдаьнараш лорадар, дерригача демократически низашта консолидаци яр.

Цхьабанъда, тIалаттача гIулакхий Программа тIа хьалхарча плане да «демократически строй лорар». ХIанзара правительство антидемократически лерхI оаха. Цо де тарлуш дола хIама да (практико из бекъ е ду) хIанз йолаш йола строй йохаяра тIадерзадаь гIулакхаш. Хьаэцаргья вай ихьиеттел правительства ший тIахьожама кIал оттае а шийна товш яр мара информаци ца яллийта в гIерташ шийна ма могга духьало оттаь пачхахьалкхен массови информаце органаш.

Лакхлуш латт мехка власашта юкъера къовсам. Аьттехьарбарий правительства цхьаккха а къахьегамхошта пайдане дола хIама дергдац. Цудухьа ма правительство дIаяллалца йолча хана Интерсиндикал цунна дукхьала хургья.

Дукха ха йоацаш сипалр Са Карнейру правительство 40 гаргача коллективни къахьегама договора пикъ ца бала. Цхьабакъда, португальски, къахьегамхоша цхьан барташа вIаштIехьа а даькa чакхдаьхача гIулакхаша юха ца яьлча иргйоацача кхоачайир правительство, цудухьа уж договораш цо кепа йоазон тIа ара а даьхар. Вахара хьалаш чIоагIа талхара к эггара хьалха эшаш йолча продуктий маьхаш лакхдалара а дукхьала дукха нах юкъе а болаш йола къахьегамхой демонстрацеш вIашагIъехкар Интерсиндикало Лиссабоне, Порту, мехиа кхыча городашка.

Хьоае мегаргья правительства аграрни реформина дукхьала йолаяь наступлени. Ахархошта репрессеш тIа а йоаржаяь кооперативай лаьтташ шоай доалехьа дукха лаьтташ долча нахе юхател правительствас. Цунна дукхьала Iалаьмате дукха забастовкаши кхыдола гIулакхаши леладир аграрни реформай зонe.

Оаха чIоаггIа теркалду разрядка чIоагIъяра, гера кIезигден из геттара дIадаккхен новкъостал дергдола климат хьаяра, лоацца аьлча, адамленна эггара маьхегIа а чIоагIагIа эшаш а дола хIама — дерригача дунен тIа бокаргбоаца машар оттабе могаргдола дерриге гIулакхаш чакхдахара тIадерзадаь мел деш дар. Цудухьа къаьстта раьзе доацаш да тхо тIеххьарча хана дунен хайкъашта юкъере гIулакхаш чоалхане дерзадаьча событешта.

(АПН).

Лиссабон.

Сийлахь-боккхача Дай-махка тІема шерашкара

ДІАУХАР КОМСОМОЛЬЦАШ

Гуйра. 1942 шу. БоргІанерча Шолжа тІарча нарома тІаболача новкъа дІайолар шиццца говр дукъа йоалла 2 ворда. Царна тІехьа боагІар юртахой. Пандар лекхар, фата еттар. ШолжагІа доаллача маьрша юха дерзалда шо аьнна лоаца боаккхаш віацагІкъаьстар уж. Хв тІа гІолла дІайода вордаш тІайола нарон. Вордаш тІара кагий нах Гудермесски военкомате болх.

Шоаш баь, лийна юрт а йита 12 комсомолец фронте дІаводаш дар из. Цул хьалхарча дешошка юрта баьхва хиннабар парте райкома секретарь Маринченко, райисполкома председатель Висхаянов, военком Саенко. Цар дІаьхха къамаьл хилар юрта Совета председателаца Альтемироваца, юрта комсомольций тхьамадаца Биярслановаца. Колхозхоша фронта деча новкъосталах къамаьл.

Укхаза комсомольски собрани е лаьрхІар цар, йоккха яцар цу хана хинна из комсомольски организаци. Веррига а 12 саг. Уж бар Асхадов Хабибула, Мамаев Махьмад, Даниялов Хабибула, Абдулаев Бахьаудин, Эзбулатов Нажмутдин, Эсакаев Іалаудин, Кубаев Іебаз, Межидов Зайнды, Товмурзаев Резван, Байауркаев Заяудин, Хатуев Махьмах, Биярсланов Мовладин.

Цу собране хьабийхар Дахьие бахьан тІем тІа латаш кьоягаш бола юртахой Умаров Абубакар, Баймурзаев Тута, ккыбараш. Фронта деча новкъосталах къамаьл доладелча берригаяя комсомольцаша шоай Советски Эскара мугІарашта юкъебаха безам болга дІа а хоййташ тІом латтача шоаш сикагІа дІакхоачабара новкъостал делга кийхар. Ия дехар деш укхаза военни комиссарията цІергагІа залавени елар 12 комсомольцо. Гудермесски района берригача комсомольцашна цу гІулакха тІахьехам бир собране. Іштта дешаш дар цу тІа:

«Оаха, БоргІанерча комсомольцаша, Даьхе моастагІех лорее дяха тхоай лоІамагІа лаьрхІад. Оахош дІадолалаьр хьалацара тІахьех оаха берриго комсомольцаш».

Военкомате дукха говбанзар добровольцаш. Берригаш а Грозне дІахьожийбир. Укхаза 212-ча запасной дошлой полке дІалзбир уж, цига тІема кийч а беш. Іомабаь баьлча инарал-лейтенант Кириченко командир хиннача 4-ча Казачи Кубански дошлой корпусе дІахьожавир БоргІанера 11 комсомолец.

Духхьал цхьа комсомольски тхьамада Биярсланов Мовладин мара хьожаванзар 9-ча гвардейски кубански дошлой дивизе. Цунах цига хилар 30 гвардейски полка чуйоагІача 4-ча эскадрона 4-ча сабельни взвода командира гІонча.

1943 шера июнь бутт чакхйоаллаш 5-ча ударни Армена чуйоагІача 96 стрелкови дивизерча 291-ча стрелкови полка штурмовой рота автоматчиний взвода командиралла хьожавир Биярсланов Мовладин. Из дагаухача Биярсланов Мовладин Дукулушевичи дувц:

— Тха полка командир вар подполковник Пушкарев, штаба начальник — майор Мироненко, политчаста вола командира заместитель вар майор Гязенко. Дикка дагабоагІа сона тхоай 4-ча эскадрона командир вонхагІвола лейтенант Афанасьев. ПТР взвода командир Черепнин, эскадрона политчаста вола командира заместитель Мартынюк. ХІена уж лоаш ва со.

Мовладина ираз генерал-майор Тутаринов командир хиннача часте шиъ юртара цхьана тІем тІа дІабахача комсомольцаща юха а віашагІкхийттар из. Вувзама служба вар Асхадов Хабибула, Даниялов Хабибула — артиллерист. Абдулаев Бахьаудин разведчик вар. ІІаьта кавалерийски тачанка тІа моастагІа хІалакдеш бар Эсакаев Іалаудин Эзболатов Нажмудин.

Миус яхача хи юхе. Савур-Каш оалача моттиге тІом беш яр 96 дивизи. Август бутт юкъебахача хана цхьан участке вай тІема доакъоща моастагІий пулеметчикаша дикъ дІахъайлача уж хІалакбаь дІабахаро декхар взвода командира Биярслановна тІадиллар полка командоване. Цига баь тІом бувцаш дагаух цунна:

— 27 саг вар тхо взводе. Уж группаех бийкъар аз. Аьтта оагІонгахьа гІолла немцашта дІачуяха езаш яр со йерте лаьтта цхьоллагІа группа, шоллагІъяр — аьрдехьа гІолла. Виъ сагах латта кхоалагІа группа цахаддаш автоматий але тІабетта езаш яр. Ерриге взвод цхьан моттиге латт моттийта лечкъа дехьасехьа а доалаш со хоамагІа доладелар тхо тІема задани кховчешъе. ЛергІа кховчашйир аз. Сецар моастагІий пулеметаш. ТІаккха ерриге тха взвод чухьийдар немций сангарашка. Тхоаа тІеххьа моастагІашта тІаьхьйар ерриге полк. Немций кхерабенна тІехьашка баьлар доккха зе а хулаш. Иштта котало яьккхар цу участке!

Цу тІем тІа Биярслановна човнаш йир. Уж эттара халагІа а йолаш дикьалагІа хулаш яр цунна човнаш. Дукха алла вийзар цуи госпитале. Эскаре гІулакх де пойдена вац аьнна лораша мукъа а валийта Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема инвалид а хилла тІажамаша цІавера из. ЦІе Седкъа яха орден, «За отвагу» яха медаль, кхыдола тІема совгІаташ а дахьаш.

ТІом чакхбоаллаш бар. Биярслановна корияьй шиъ моттиг. Юрта школе хьехархо хилар цуних. ХІаьта котало яьккхача юха цІанна болабелар тІем тІа дІанха добровольцаш. ШІиъ мара висанзар цІа ця воагІаш — Хатуев Махьмад и Байзуркаев Зияудини.

ТІема сийден музей я БоргІанерча школе. Даьхе бехьаи долаш тІом баьрий шоай синош дІаденнарий сурташ доахк цига хьалтехи. Хила шераш. Даьхе моастагІех лораьраш къоначча тІехьенна бувцаргба цар. Берриге тІемахой Х. Асхадов, М. Мамаев, В. Абдулаев, Х. Даниялов юха тІабаьккир машора къахьегама.

Хиннача тІемахошкара меса ица мегаргда юрта катирхоша. ВІашагІкхийттача катирхошта шоай къоналах, комсомольций болаш шоаш Даьхен духьа даьча тІемех дувц цар.

С. ВОРОНИН.

СУРТА ТІА: М. Биярсланов.
Г. КУРИЛЕНКА сурт.

Мехкарий-фордахой

Рижски форда порт — Балтике эттара йоккхагІчарех цаІ. Из хьайийллай 1202 шера, форда а лаьттал а торгови накъаш віашагІкхетачча город Рига йойллача шоллагІча шера. Рижанаш баьхваб города уландашка фордахой форма тІаюхача нахаь. Бакъда, соахка дена дуккханеша бедамаш увзар бушлатаки тельняшкахов тІа а юккхаш шоашта духьала... мехкарий нийсбелче. Фу хилпад? МаІача наьха форда романтиках дог йоакхаддхьогІ? Мишта дійдалийта йиш а кхалсаг кема тІа яьлча ираз дов, яхаш дукхача хана дена дьадоагІар?

Хьалхарча хаттарах аьлча — укхаза деррига а віацтІехьа да: хІанз а Рижски форда училище а моттигерча форда школе а дукха заявленеш уж. ХІаьта дуццар... Из фордахой йоккхий командаш а йолаш, низ бола кемаш трассаш тІа даьлча. бІаьш, эзараш бола нах дІа-са ккувла могаргдоала пассажирски лайнераш хилча массаболча форда тІа а дунен деррига мехкашка а шиІ-шегІа дейна дІадаьлар. Хьанна могаргда кхалнахал дикагІа уж бІаьш, эзараш бола нах кхабе, кпюташка а салонашка а лостам бе? Иштта форда тІа арабуала баьлар кхалнах - кокаш, кхалнах - стюардаш, кхалнах - штурманаш, кхалнах - капитанаш... Бакъда, маІача паьха составаш нийсбита кхалнах хІанз а кІеанга ба флоте. ХІаьта дукхагІа йолча хана цахоаш а нийслу уж укхаза. Цудухьа, Рижски форда училище мехка эггара къаьнагІчарех цхьанне, шоръаьнна традици дІа а яьккха, кхалнах деша хьайийбе лаьраІар. Иштта цхьа шу хьалха кемай поварий кхалнаьха хьалхара группа хьайийллар.

...Хьалха шено яр; хургбий-теш безам бараш? Газеташ тІа хоаи кепатохкапехьа а шенон метта сагото ера: хьаухача заявленеех фу дергда? Ригера хинна а ца Іеш, кхыча городашкара а мехкарий деша безам болаш бар. Знанеш миштa я хьожилга совгІа. деша боагІачарга цІенхаштта медицински комисси хьожар — форда тІа болхараш дамихха хІама доацаш унахцІена хила безъ.

Дешар етта дацар. Іуйрийна, делкъийна, сарракхьа дза хІама кийчде, доагІача бесса шу оттаде, продукташта обработка е, лоацие аьлча, шу далалехьа чоалхане йола повара профессия Іомае езар. Форда тІера повар! Цул совгІа, йовза езар мехкараша форда Іилмай лардаш а — кема хьа миштa даьл, цун оборудовани Іомае езаш бар. КагийнІа нахаца цхьана дешаш хилар цхьана а тайпара новкъарле яцар.

ХІанз хьалха дийша арабаьнараш дуке мел да кемашца фордаш тІем океанаш тІем гІолла лел. ХІаьта Риге юха а дешара нетолашта хьалхашка фордахой форма тІаювха кхыбола мехкарий багІа.

Борис СМИРНОВ.
(АПН).

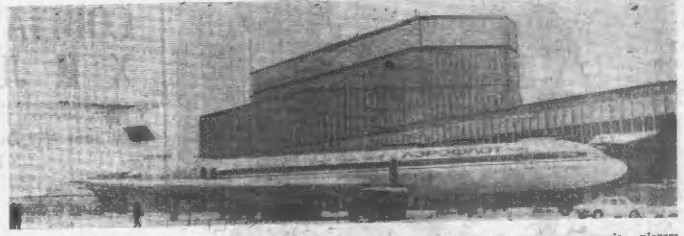

«Шереметьево-2» яха керда аэровокзал йилдай пассажираштa боазаш болча Шереметьево-1 яхача дунен халкъашта юкъерча аэропорта летии наьнкъал дехьагІа. БархІазза віаштІара дикъча кизгаи металлически конструкцей цІеношка я салаІара залаш, ресторанаш, бараш, кинозал. Ландехьарча этажашка — тайп-тайпарча авиакомпаней викалашта лаьрхІа цІенош. Шера ялх миллион пассажира, хІера сахьата эттара дукхагІа деча хана 2100 пассажира гІулакх де йиш йолаш я керда авиакомплекс.

СУРТА ТІА: «Шереметьево-2» яха керда аэровокзал.
Б. КОРЗНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВЕТЕРАНИЙ СОВЕТ

Пхи эзар гаргга тІема а къахьегама а ветеранаш ба город МагІалбике, общественна хьалхашкара шоай декхараш кхоачашдаь а баьнна пенсе болаш. Низах бохаяза, юкъарча вахаре дакъа лаца, города хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча партийни, советски органашта новкъостал де йиш йолаш ба царех дукхагІбараш.

Цунна цхьана уж ба йоккха балха опыт йолаш, лакха политически сибхетам болаш, коммунистически вахара принципаш чІоагІа йолаш, партийна наьхъа тІара таладьннар тІа ца эпаш, цунца шоай болча низах къонсам лоаттабе кийча болаш.

Ветераний новкъосталца лакхагІча лагІа тІа боаккхаш белгтала тоабе йиш я ккувш йоагІача тІехьенна патриотически а интернациональни а кхетам балара болх. Цар новкъосталца дукхха чІоагІбе йиш я торговле, транспорта, быта, коммунальни предприятей балха пийчлуча цІенхаштагарча а кхоачамбоацаренца лоаттабу къовсам, дІахо белгтала товбе йиш я халкъа тІахьожам. Ветеранаша юкъарча балха хьинарегІа дакъа лацарга хьежжа, эттагІа хулийташ, хоздеш тоаде йиш я цар шоай вахар а. Лоацца аьлча, теттара дукха я тахан ветераний бІарги хьакъала эпа моттигаш.

Іалаьмате боккха лоархІам болаш гІулакх да цу торонех бизагІа пайда эцилга, массане а сий деши лоархІаш бола тІемен къахьегамен ветеранаш юкъарча балха шоргІа юкъеоалга. Цу дешашта віашагІъеллай мехкдаьттахой городе МагІалбике ветераний совет. Эттара хьалха цун болх дІаболабеннаре зархІа йиш я дІадахача шера сентябре юкъе. халкъа депутатий МагІалбика городской Совета исполкомо ветераний совета организационни комитет віашагІйолла соцем тІанийдача дена.

Цу хана дена дІаболабелар председатель Н. Хохлов волча ветераний совета организационни комитета болх. Ала йиш я, дукха пайдане гІула кхаш кхоачашде цун віаштІехьдаьнгад, аьнна. ДукхагІа пенсионераш бахача участкашка собранеш а еш царна дІадовзийтад нерда віашагІйоллача общественни организаце декхараш, ветераний городской собране дувца оттадаь дешаш, иштта царна дІайовзийтай на собрани хула моттиг, ха хІара ветерани хьалххехьа кийчо е а шийна хетар хьаала кийчвала а торо хилийтара.

Цунна цхьана комитето горисполкома новкъосталца къоастадаьд аьйтта пенсионерий дезала вахара хьал тоадарна дувзаденна дешаш. Горисполкома а комитета а баркал оалаш ба хІана дукха нах. Цул совгІа, оперативно ветеранашта эшачунга хьажаро лакхду общественни болх бара цар хьинар.

Иштта комитето тешкар Іай фусамашка пар ца тоъаш шийла хилара хьанъехьа дукхача нахагара цхьана горисполкомега беяна хинна лоткъам. Гучадаьлар цун бахьанаш. Уж кхоачайбоацараш дІадалара де дезараш дІахайтар горсовета исполкомага. Ала йиш я укх шера хотельне болх дикагІа віаштІехьбакхарах ветераний а дакъа доалл, аьнна.

Ветераний совета организацонни комитета новкъосталца массанахьа а нах бахача моттигашка віашагІехкай домовой советаш, уж болх бе а йолаели. Цох доккха новкъостал хул городерча коммунальни боахама управленена, цун службашта.

Иштта оргкомитета новкъосталца віаштІехьдаьккхад Сийлахь-боккхача Даймехка тІема доакъошхойи инвалидаша ОРС-а тикаша кхачан продукташцеи цхьадолча дефицитни товарашцеи Іалашбара гІулакх. Исполкомо бокъо а енна цу деша хьакъехьа дича балха тІахьожам лоаттабу пенсионераша шоаш.

Кердача общественни организаце балха опыт йовзара оргкомитето бувзам лелабу Москвана юххерча город Коломна ветераний советаца. Царгара хьокхам а эцаш совета устава проект кийчъяьй.

Дукха ха йоацаш чакхъялар горисполкома заседаней зале МагІалбикерча тІемен къахьегамен ветераний собрани. Цу собране хержар 19 саг чувоагІаш ветераний совет, чІоагІйир, цун секцеш, тІанийцар совета устав.

Керда віашагІъеллача ветераний совето дІахо де дезарий хьакъехьа къамаьлаш дир дукхача пенсионераша. Царна юкъе бар МагІалбике эггара хьалха мехкдаьтта гучадаьнна Тайзетдинов Набир Тайзетдинович. къаьнагІбарех вола мехкдаьттахо, Социалистически Къахьегама Турпал Колесников Федор Львович, Энгиноев Ямий Иота, Ступник Владимир Тимофеевич, Бузулуцкий Николай Николаевич, Зысунова Клавдия Ивановна, дукха кхыбараш.

Цар белгалдаькхар, магидхоцта коммунистически кхетам луча, город товеча, гаьнаш дІайогІача, улицаш цІеньеча, къаьстта торговле балха Іалаьмате дукха кхоачамбоацараш хилар, цу дешашта йолча ветераний совета секцей цІенхаштта болх бе безилга, цу балха хІара ветерано шийна могачох дакъа лаца деанлга, цугІуланка комсомолацара, къахьегама коллективашцара ветераний совета бувзам чІоагІбе безилга.

Иштта собране къамаьлаш даьраша белгалдаькхар къабенна кІалбисача ветеранашта цІагІа эшачох новкъостал делга віаштІехьдаккхара а йоакхо еш ветераний совет хила езилга, цу деша пионераш, дешархой оарцагІбаха безилга.

— Сона хетачох, ветераний совета декхараштa юкъедоагІа Дай-мохк бахьан шоай синош дІаденнача турпалий сий лакха лоаттаделга, царна дегІа памятникаш бочек хоаен леладайтилга, — аьлар тІема ветерана Булгучев Михаила. — Къаьнача МагІалбике да дукха советски бІухой дІабехнача наша тІа дегІа докхча памятник, цІаниха а йоаргІоаца сиилен цІи а йоагаш. Укх тІеххьарча хана цІи йоагаш сецай из цІи, тишлуш латт из моттиг а. Из памятник кастта керда горде ІокІал а давикха цига дІаоттаде лерхІаш яда. Йоах. Из памятник ше долчча дагІийта а, доагІача тайпара хьатоаде а, цу юхера лаьтта тахкаргдоацаш чІоагІде а, цига сийлен цІи ягийта а еза. Цу хьанъехьа се тІема ветеранаща хьаллоацаргва аьнна а хет сона. ХІана аьлча из моттиг дега езен хьамсарен к хІара советски сага. ХІаьта города юкъе керда памятник оттаде дева сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа байнача мехкахой сийна. Из оттаде йиш йоацаш къе яц вай мехкдаьттахой город а цун предприятеш а.

Иштта дІаболабаьб МагІалбике ветераний совето шиъ болх. ДІахо йодача хана чІоагІа пайдане хила йиш йолаш да из керда дІадоладаь гІулакх.

А. ХАРСИЕВ,
тха соб. корр.

ОЛИМПИАДА-80 НАКЪАДОЛХАШ

ОЛИМПИАДЕРА БОКС

Боксерий яхьаш московски Олимпиаде 20 июле дІайолаенна 2 августа чакхъергья. Хьалхарча лэнчех, Москверча Ловзарашка дакъа лоацаргда 100 мехкарча 450 боксеро — уж дикка дукхагІа ба хьалхарча олимпийски турнире хинначарел. Цудухьа Оргкомитето Дунен халкъашта юкъерча любительски бокса ассоциацеци (АИБА) цхьана лерхІ хІара дийнахьа 20-зза боксераш лотабе, вазал віашагІкхетилга хургда сайриймарча программе а.

Къаьстта теркам тІабахийтаб боксерашта (кхыча тайпарча спорта викалашта а санна) аьттув бола ден режим оттаяра. ЛаьрхІад, масала, довкъошхой хІара дийнахьа таразаца уаилга Олимпийски юрта спортивни комплекса цхьан зале Іуйрийна 8 сахьат даьлча чакхлаха. Цо віаштІехьдоаккхаргда дийнахьара программа массаза санна 13 сахьат даьлча ца а йолаеш, 12 сахьат даьлча дІайолае.

Хьалхарча Олимпиадашка санна, боксераша къовсам лоаттабергба 11 дошо медаль яккхара, цхьайтта дозала категорешка цхьаьца медаль. Къовсамаш хургда Мира проспект тІарча «Олимпийский» яхача тхов болча стадионе. «Из 45 эзар зритель чухоаш тІехдика спортивни арена я, —йоах шоаза олимпийски чемпион хиннача СССР бокса Федераце председателa Борис Лагутина. — Бокса латаш хиннав со кхаь Олимпиаде, ала йиш я Москве боксерашта олимпийцашта хургдараш санна хьалаш хьалха хиннадац аьнна».

Атта віаштІехьдаланзар боксана «олимпийски гражданства» бокъонаш яха. Хьалха Англен США-я шерра ловзаш хинна спорта из тайпа, хІанвара олимпийски болам дІаболалуча викалаш керте лаьттача мехкашка из ловзар дІадаьржадацар. Американски Сейт-Луже яхача городе 1904 шера хиннача кхоалагІча Ловзарий программа мара юкъеяхьанзар бокс. Боксераша дакъа лацар 1908 шера Лондоне хиннача олимпийски ринге а. Цул тІехьагІа шийтта шу даьлар боксераша олимпийски медалаш кхы ца къовсаш. 1920 шера Антверпене хиннача Ловзарашка дева бокс массаза а программашта юкъенхахьа яьлар.

Советски боксераша эттара хьалха дакъа лаьцар 1952 шера Хельсинке хиннача XV Олимпийски ловзарашка, США ринге мастераш мара кот а ца боалийташ. шоллагІа моттиг а яьккхар официальни йоацача командни зачете. Цу хана вай боксераша шоаш денал дозаш дика техника йолаш болга дІахайтар, бакъда, тактика цхьан тайпара яр — латача хана керттерча дакъе низ болаш, вожавеш хІама тоза гІертилга. Хельсинкера ловзараш чакхдаьначул тІехьагІа вай хьалха латта боксераш, тренераш, специалисташ говзалца очкаш йоахаргйолаш хьинаре лаха балабелар керда тактически приемаш.

1956 шера Мельбурне хиннача Олимпийски ловзарашка хьехьекхар бокса советски школа керда лостам нийса болга: Владимир Сафронов (ахдайга дозал). Владимир Енгибарян (хьалхара ахюкъера дозал). Геннадий Шатков (шоллагІа юкъера дозал) хьалхара советски олимпийски чемпионаш хилар, хІаьта СССР-а сборне официальни йоацача командни зачете хьалхара моттиг а яьккхар.

Цул тІехьагІа вай командa Олимпийски ловзарашка кхы а шоаза котъяьаар — Токио (1964 шера). Мехико (1968 шера). Советски боксерий чота тІа дошо 12 олимпийски совгІах да, хІаьта Борис Лагутина хьалхара юкъера дозал долчарца латаш шоаза котало яьккхар (Токиое Мехикое), шоллагІа юкъера дозал долча боксера Валерий Попенченкона токийски Олимпиаде дошо медалал совгІа Баркера Кубок а елар — Олимпийски ловзарашка дикагІа хиннача боксера тела совгІат.

ХІанз вай боксераш Москве хургдолча Олимпийски ловзарашта кийчлуш ба Мехка сборни командa керттерча тренера Алексей Киселевна атта дац дикагІа вола цхьайтта хьакъоаставелга. хІана аьлча къовсамаш хургда ерригаш а хІапа яц аьнна йолча дозала категорешка. Бакъда, шеко йоацаш я Европа чемпионий — 79 Виктор Рыбакова (ахдайга дозал). Виктор Демьяненко (дайга дозал), цул совгІа, дунен чемпиона - 78 Виктор Савченко (хьалхара юкъера дозал) кандидатураш. Цу боксераша ерригсоюзни санна, дунен халкъашта юкъерча а ринге тешаме позицеш яьхаи.

Хоаш ма хиллара, Монреале хиннача Олимпиада-76 вай боксераша цхьаккха а дошо медаль яккханзар. «Цудухьа хила ма доагІара да, — йоах СССР Спорткомитета начальхьалхен тренера Дмитрий Тельнина, — Москверча яхьашка шоашта реабилитаци е уж хьожаргболга. Бакъда, толам баккха атта дац: вайна духьала латтаргба тІоарска кулгахйоаллорга низ бола мастераш, дунен Кубок ловзаеча — 79 котало яьккха Бернард Тейлор—ахдайга дозал, Эдди Грин — шоллагІа ахюкъера дозал. Джеймс Шуллер — хьалхара юкъера дозал, веза вола То ни Таббс (берригаш а — США). тІехдика бола кубински боксераш, царна юкъе къаьстта белгалвоал шоаза олимпийски чемпион тІехдозалах вола Теофило Стивенсон. Олимпийски ринге, массаза а санна, ира къовсам лоаттабергба Польша. Венгре, ГДР, ФРГ, Югославе, Болгаре, Румыне боксераша Азе. Африка. Латински Америка мехкашкарча викалаша. Советски боксераша дика кхетаду московски ринге закхера совгІаташ дахара тІатеІІа, ихьанне а ка яла ца туташ, къовсам хургболга. хІаьта шоаш а ма хуала кийчлуш ба уж цу гІулакха».

Борис ОЛЬШЕНСКИЙ,
СССР спорта мастер.
(АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 АПРЕЛЬ
І ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.05 — «Шоаш дола моттиг хьайовзийта, зурманчаш!».
9.35 — «Хождение по мукам» яха телевизионни дукхха серийни художественни фильм. «ТІом» яха алхалагІа сери.
10.45 — «Халкъа творчество». Телевизионни обозрени. Йистехьала кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «СибарегІев Гаьнарча МалхбоалегІолла». Кинопрограмма.
15.30 — «Шахматни школа». Фаьраний класс.
16.00 — «Катирхоашта йола аьрий сайренаш».
16.15 — Миллионний Ленински университет. «Социалистическа экономикена дола деша». Передача дІакъу СССР Іилмай Академе член - корреспондент П. Г. Бунича.
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Венгерски Халкъа Республика гІишлошъерий профсоюза хелхарий халкъа ансамбла концерт.
19.30 — «Хождение по мукам» яха телевизионни дукхха серийни художественни фильм. «Виъ» яха виъалагІа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Останкино концертни студера Эмина новае сайре». Перерыве — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Вай совнаьй бени».
8.40; 9.35 — Зоологи. 7-гІа класс.
9.05 — ГОЭЛРО ленински план.
10.00; 14.40 — «Хьа цІа» яха Іилма - популярни фильм.
10.10; 14.50 — Испански меттала къамаьла де.
10.40; 11.40 — Ахарам. 9-гІа класс.
11.00 — Л. Кассиль. Произведенеш оагІонашта гІолла.
12.05 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика. 2-гІа курс.
13.20 — Іилмай коммунизм. Социализм а къам дегІадар а.
14.10 — Подготовительни отделеней ладугІархошта. Математика.
15.30 — «Ейна экспедици» яха художественни фильм. Хьалхара сери.
16.30 — Истори. 8-гІа класс. СССР віашагІйоллар.
17.05 — Владимир Ильич Ленин вина 110 шу дизарга. «Ленина кхо бІаьсти» яха документальни фильм.
18.10 — «Саг а закон а».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Черноморец» (Одесса) — «Спартак» (Москва). Олессера трансляци. Перерыве «Бийса лаьхъаьла кийла шун, бераш!».
20.45 — Іилма - популярни фильм.
21.00 — Л. Бетховен — № 6 йола симфони.
21.40 — Доазал дехьарча фильмаш зараи «Ширина, хьашсара...» яха художественни фильм (Венгри).

4 АПРЕЛЬ
І ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранара гимнастика.
9.05 — «Катирхой творчество».
9.35 — «Хождение по мукам» яха телевизионни дукхха серийни фильм. «Виъ яха виъалагІа сери.
11.05 — Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиеи РСФСР заслуженни артиста Некрасова хьалхе леладеча эрсий халкъа инструментий Академически оркестра концерт. Йистехьала — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Юртара балха денош». Кинопрограмма.
15.45 — «Эрсий къамаьл».
16.15 — Сенегала къама дезача дента — кортамукъален дента. Сенегала халхарий къамаи ансамбла концерт.
16.45 — «Дошо шайба» яхача клуба совгІат даккха Ерригсоюзни яхьа финал. Воскресенскера передача.
17.30 — «Москва и москвичи» а».
18.00 — «Венгре гІолла». Кинопрограмма.
18.30 — «Самукъане ноташ».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Іилмай вахар».
19.30 — Панамски къама фольклорни ансамбла концерт.
19.55 — «Хождение по мукам» яха телевизионни дукхха серийни художественни фильм. «Рыдова» яха пхелагІа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Останкино студера хангархой сайре».
22.30 — «Тахан дунен тІа».
22.45 — Доазал дехьарча эстрада илланчаш а мукъамаш а.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Іамах дола дуненчера». Іилма - популярни фильм.
8.40; 9.40 — Іалам довзар. 2-гІа класс.
9.00 — Вольфганг Амадей Моцарт. 2-гІа передача.
10.00 — «Е магнитни, магнитни дунен». Іилма - популярни фильм.
10.10 — Англиски метт.
10.40; 11.40 — Географи. 8-гІа класс.
11.10 — С. Есенин. Лирика.
12.10 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика. 1-гІа курс.
13.35 — Марксистско - ленински эстетика лардаш. Социалистически реализма лардаш.
14.15 — Подготовительни отделеней ладугІархошта. Физика.
14.45 — Эзари лора.
15.00 — «Сийлахь-боккхача Даймехка» яха киноэпопея. «Карпаташкара дІа Балканашка а йоне а» яха 15-гІа фильм.
16.40 — Іалам довзар. 4-гІа класс.
17.05 — Литературни віашагІкхетар. «Ленинах дола яиш» (нохчий меттала).
17.45 — «БІухой постер» (нохчий меттала).
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «Нохч-ГІалгІайчу гІалла».
18.30 — Сийлахь-боккхача котолаш 35 шу дизарга. «Ах бІешера тептараш», «1941-гІа шу».
19.20 — «Тамашийна кхо бое».
19.30 — Концерт.
20.00 — «Бийса лаьхъаьла кийла шун, бераш!».
20.15 — Советски авторий произведенеш еш СССР халкъа артиста И. Ильинске. Фильм-концерт.
21.00 — Латвийски ССР Паччахьалкхен симфонически оркестра концерт.
21.40 — Англиски йоазанхочун Честертона новелла моттигагІа йола «Хьежарга тІара юха» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара а шоллагІа а сераш.

РАДИО

3 АПРЕЛЬ

6.40 — Юрт: гІулакхаш а лекхараш а (гІалгІай меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана, кхалнах!» яха радиожурнал (нохчий меттала).
9.15 — «СелІбда» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
9.45 — «Яхьо хьалаьр». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
10.00 — Передачай программа. Хьоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — «Спортивни Нохч-ГІалгІайче» (эрсий меттала).
16.30 — «Патриот» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
16.45 — «Уллув доттагІий хилар». Корреспонденци (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий нохчий, гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.

4 АПРЕЛЬ

6.40 — «Юртара Іуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.25 — «Ленинская смена» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — І. Дамиева ялеш (нохчий меттала).
8.50 — Социалистически ялъа лиеннна.
9.15 — «Хаза рейс» яха радиоочерк (нохчий меттала).
9.30 — «Атемат» яха радиожурнал (эрсий меттала).
9.50 — Ашараш (эрсий меттала).
10.00 — Передачай программа. Хьоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — Владимир Ильич Ленин вина 110 шу дизарга. «Из доттагІал вайна воскет дах тІаднилад Сийлахь - боккхача Ленина» (нохчий меттала).
18.15 — «Общество а закон а» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
18.35 — Халкъа ашараш (гІалгІай меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
19.30 — Хоамаш.

Хоттам

Тахан республике гІоллеи Грозней хуьцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьенхаш хилеи, фегара температура республике 13—18, Грозне 16—18 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хуьцалуш моркхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьенхаш хилеи фегара температура буйсана 1—6, дийнахьа 15—20 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместителa — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04, промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00136. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1801.